

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1893. Första Kammaren. N:o 35.

Lördagen den 29 april, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades elfva protokollsutdrag för sammanträdet på förmiddagen.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets nedannämnda, den 25 och 26 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 50, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till bestämmelser angående tillämpning vid längre frihetsstraff af s. k. vilkorlig frigifning;

n:o 51, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och framläggande af förslag i syfte att ersätta de kortvariga frihetsstraffen med s. k. vilkorligt domfällande eller andra dermed jemförliga straffarter;

n:o 52, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af § 1 i förordningen om landsting den 21 mars 1862;

n:o 53, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af § 25 mom. 1 i förordningen om landsting den 21 mars 1862;

n:o 54, i anledning af väckt motion om utarbetande af en fullständig folkskolestadga för de större städerna m. m.; samt

n:o 55, i anledning af väckta motioner angående ändring af § 12 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862;

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande lagutskottets den 25 och 26 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 56, i anledning af väckta motioner om ändrade bestämmelser i fråga om den kommunala rösträtten på landet.

*Ifrågasatt
begränsning
af den
kommunala
rösträtten på
landet.*

1 punkten.

Herr Sjöcrona: I en nyligen utkommen »presentation» af Första Kammarens ledamöter, som jag händelsevis kom att titta uti i dag, säger författaren om mina anföranden, att de äro såsom ölosten, de kunna icke göra någon glad. Jag tror för visso, att han deri har fullkomligt rätt, ty jag har aldrig inlåtit mig ens på det minsta försök att roa någon med mina yttranden. Men jag hoppas emellertid, att kammaren icke måtte blifva allt för ledsen, om jag nu, då jag är motionär i saken, ber att få yttra några ord.

Vid behandling af denna sak synes mig, att man bör först för sig uppställa till besvarande den frågan, om en inskränkning i den kommunala rösträtten — jag tillåter mig begagna detta korta uttryck — är nödig och principiellt riktig, och, om denna fråga besvaras jakande, uppställa den andra frågan: huru skall då denna inskränkning lämpligen ske? Det synes mig nemligen icke vara rätt, att, såsom ofta sker vid denna frågas behandling, man resonerar som så: då man icke kan uppställa någon absolut riktig grund för begränsningen, torde icke heller någon begränsning böra ega rum.

Går jag nu till den första frågan, så måste jag ju villigt erkänna, att jag icke kan matematiskt bevisa, att en inskränkning är nödig och principiellt riktig. Men det låter icke förneka sig, att det är orimligt, att en person, som i en stor eller medelstor kommun har rösträtt för exempelvis 2,001 fyrkar, skall kunna helt och hållet beherska ett stort antal kloke och för kommunens angelägenheter eljest nitiske män, derför att de tillsamman icke rösta för mer än 1,999 fyrkar, och detta äfven om den enväldige personen möjligen saknar allt lifligare intresse för kommunen och kanske icke heller är så utrustad, att han förstår rätt bedöma hvad som för kommunen är nyttigt. Redan detta är ju, synes mig, ett skäl, hvarför en inskränkning bör vidtagas, äfven om denna enväldsmagt aldrig blefve missbrukad, ty den omständigheten, att lagen lemnar möjlighet för sådana orimligheter, förringar ju lagens helgd och undergräver aktningen för densamma. Nu är dock känt, att verkligen en eller annan gång denna kommunala enväldsmagt blifvit missbrukad, särskildt af sådana som utfövat rösträtt för bolag, och det kan väl icke bestridas, att den också kan missbrukas äfven af en som icke är representant för ett bolag. Det låter ju lätt tänka sig, att en i kommunens angelägenheter enväldig godsegare, till och med i fullkomligt god tro, tvingar kommunen till större aktieteckning exempelvis i ett jernvägsföretag, som noga räknadt icke är nyttigt annat än för hans eget gods, och hvari de öfriga i kommunen icke på något vilkor vilja deltaga, der-

för att de anse sig icke hafva någon nytta af en sådan anläggning. Dessutom bör man ihågkomma, att der envælde inom en kommun finnes, der måste det ovilkorligen verka förlamande på det kommunala intresset och den kommunala verksamheten, icke ensamt derigenom att de, som äro underlägsna, måste ödmjukt fråga den enväldige, om han tillåter, att det eller det göres, utan också därför att den, som har enväldsmagt och endast behöfver säga sitt: så vill jag, så befaller jag, derigenom kan frestas att icke underkasta sina förslag och åtgöranden i kommunens angelägenheter den noggranna kritik, som han bör göra och verkligen gör, när han vet, att han skall i en rådplågande församling med goda skäl försvara sina åsigtter. På dessa skäl håller jag före, att förändringen är nödig. Jag tror också, att den bör anses vara rättvis och principiellt riktig. Visserligen erkänner jag rättigheten af grundsatsen, att i ekonomiska angelägenheter bör rösträtten stå i förhållande till skattskyldigheten, men deraf behöfver ingalunda följa, att den skall stå i absolut samma förhållande som skattskyldigheten. Personligheten bör väl äfven i sådana frågor få gälla något. Hvad åter valen angår, så grundas ju dessa på personligt förtroende: personlighetsprincipen borde därför der göra sig gällande. Men då alla kommunala val likväl medelbart beröra ekonomiska förhållanden, synes mig å andra sidan skattskyldigheten icke heller vid val kunna lemnas alldeles å sido. Bäst förefaller det mig därför vara, om man i alla kommunala angelägenheter hade rösträtten bestämd efter skattskyldigheten, men lämpligen och lika begränsad i begge fallen. En sådan princip är ju också tillämplad på nästan alla andra områden. I fråga om prestval gäller den inskränkningen, att för fastighet får icke röstas för mer än $\frac{1}{5}$ af kommunens hela röstetal och för andra beskattningsföremål icke mer än för $\frac{1}{50}$.

Vid borgmästareval gäller i de flesta städer en graderad röstskala, och i alla aktiebolag, der man har anledning att antaga, att en person, bolag eller kommun skall teckna sig för öfvervägande antal aktier, har man vanligen låtit sig angeläget vara att begränsa rösträtten och derigenom skydda sig för envælde. Och det är ju helt naturligt, att man icke vill sätta in sina penningar i ett företag, om man vet, att en enda person skall vara ensam beslutande.

Om nu på dessa skäl en inskränkning är både nödig och principiellt riktig, har man att öfvergå till den andra frågan, huru densamma lämpligen kan ske. Något absolut rätt i detta fall är omöjligt att föreslå, men jag håller före, att det af mig framställda förslaget kommer rättvisa och billighet så nära som möjligt. Man bör nemligen besinna, att på landet förekomma alldeles säregna förhållanden. Å ena sidan finnas större eller medelstora kommuner, der en person har obetydligt mer än 50 procent af kommunens hela röstetal och sålunda öfverröstar alla de andra, som hafva tillsammans omkring 49 procent, men också förekomma — och sådana fall finnas i det mig anförtrödda län — små kommuner, der en enda egare af

*Ifrågasatt
begränsning
af den
kommunala
rösträtten på
landet.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
begränsning
af den
kommunala
rösträtten på
landet.
(Forts.)*

ett större gods har ända till 80 och 90 procent af det hela, och de öfriga medlemmarna af kommunen äro endast 3, 4 eller 5 personer, af hvilka de flesta äro hans egna tjenare. Å ena sidan är det en orimlighet, att den, som har endast obetydligt öfver 50 procent, skall öfverrösta alla de andra, men å andra sidan vore det också en orimlighet, om dessa få, som endast hafva en obetydlig del af kommunens skattskyldighet, skulle få öfverrösta den, som betalar så godt som alltsamman. Midt emellan dessa två svårigheter går mitt förslag. Den, som har 51 procent af kommunens hela röstetal, blir ju reducerad till $\frac{1}{20}$ och kan således icke öfverrösta de andra, om de hålla i hop, men den, som har öfver 80 procent, blir väl också reducerad till $\frac{1}{20}$, men kommer naturligen fortfarande att öfverrösta de andra, när man, som jag gjort, utesluter det tillägg, som lagutskottet har i sitt förslag, att i hvarje fall icke någon må hafva högre röstetal än det, som enligt röstlängden sammanräknadt tillkommer öfriga röstegande. Af ett sådant stadgande skulle blifva den orimliga följden, att den, som har exempelvis 98 procent af kommunens hela röstetal, i alla fall skulle öfverröstas af de fyra öfriga med hvardera $\frac{1}{2}$ procent, emedan, enligt kommunallagens föreskrift, vid lika röstetal den mening skall gälla, hvilken de flesta röstande, efter hufvudtalet, bifallit. För min del anser jag, att man egentligen bör fästa uppmärksamheten på att undanröjda det s. k. kommunala enväldet, ty så snart två personer, som hafva stort intresse i en kommun, äro ense om en sak, finnes det ju alltid någon och till och med ganska god garanti för att de fatta kloka och för kommunen nyttiga beslut. Om det af mig framställda förslaget skulle antagas, kommer det emellertid att äfven verka någon lämplig modifikation i afseende på fätalsväldet. Om två tillsammans icke hafva mer än obetydligt öfver 50 procent, blifva de hvardera reducerade till 20 procent och tillsammans till 40 procent, och om de öfriga då hålla ihop, så kunna de öfverrösta de förre. Men så snart två personer hafva något mer än 60 procent, rösta de tillsammans öfver de öfriga.

Mot en inskränkning i den kommunala rösträtten har många gånger invändts, att en sådan inskränkning skulle kunna på något sätt inverka på valen till Första Kammaren. Jag tror likväl, att detta påstående blifvit så bemött, att man nu icke vidare håller derpå. Jag har fullständigt yttrat mig om detta under 1891 års riksdag i denna kammare och vill nu icke, åtminstone för närvarande, upptaga kammarens tid med att ingå på denna fråga, så vidt jag icke dertill får särskild anledning. Jag tror mig emellertid då hafva fullkomligt, och jag kan säga så godt som matematiskt, bevisat, att det är absolut omöjligt — att den af mig föreslagna inskränningen kan hafva någon nämnvärd inverkan på Första Kammarens sammanställning.

Jag skulle nu kunna och hade gerna velat sluta här, om jag icke funne mig alldeles nödsakad att yttra några ord i anledning af den reservation, som bifogats utskottets betänkande och som är af-

gifven af utskottets ordförande och biträdd af tre ledamöter. Der göres icke något yrkande, men det antydes, att hvad man i denna sak borde göra skulle vara att på något sätt upphäfva bolags rösträtt inom kommunen och i stället fördela denna rösträtt på de särskilda delegarne. Jag ber först att få fästa uppmärksamheten derpå, att den antydda anordningen egentligen icke har något med frågan om inskränkning i den kommunala rösträtten att göra, utan egentligen berör §§ 8 och 9 i kommunallagen och dess meddelade bestämmelser om hvilka som äro inom kommunen röstberättigade. Skulle man dermed åsyfta på något sätt en inskränkning i den kommunala rösträtten, tillåter jag mig säga, att om en sådan inskränkning är principiellt riktig på grund af hvad jag förut anfört, synes det mig vara rättast, att den genomföres och göres gällande för alla lika, och att den icke ensamt drabbar bolag. Emellertid anser jag för min del, att den i reservationen antydda lagstiftningsåtgärden är icke allenast svår, utan hardt nära omöjlig att genomföra, och att den i alla fall icke skulle leda till den åsyftade inskränkningen i bolags kommunala rösträtt. Jag ber att i afseende härpå i förbigående få erinra, att om rösträtten för bolag, särskildt aktiebolag, som kunna hafva flera hundra, kanske tusen aktier, skulle fördelas på aktieegarne, ser jag nästan ingen annan möjlighet, än att rösträtten måste skiftas ut särskildt på hvarje aktie, ty aktierna kunna byta om egare, och enda sättet att få någon reda vore väl då, att hvarje aktie tillerkändes proportionel rösträtt. Men jag hemställer till herrarne, huru med en sådan anordning taxerings- samt fyrktals-, debiterings- och uppbördslängder skulle komma att taga sig ut. Jag skulle verkligen beklaga kommunalnämndernas ordförande, som skulle indrifva utskylderna, ty skall den kommunala rösträtten delas ut på aktieegarne eller på bolagsmännen, böra naturligtvis äfven utskylderna fördelas på dem. Bolagen kunna väl icke åläggas att såsom sådana betala kommunalutskylder, om de icke få utöfva rösträtt. Må hända kunna de nu antydda förhållandena anses endast såsom mera tekniska svårigheter, och det är ju tänkbart, att de kunna öfvervinnas. Men det är ej nog härmed.

Hvad de vanliga handelsbolagen beträffar, bestå de oftast af två personer. Der låter det sig ganska väl göra att genom lag säga, att de skola hafva halfva halfva rösträtten hvar, derest de icke sjelfva komma öfver ens om annat och uppvisa en sådan öfverenskommelse. I det afseendet möter det icke någon svårighet för detta förslag. Men deremot vågar jag påstå, att det har absolut ingen verkan till inskränkande af den kommunala rösträtten, ty om två personer äro i handelsbolag med hvarandra, är det uppenbart, att de, om båda gå på en kommunalstämma, rösta lika och således faktiskt utöfva bolagets rösträtt, och är den ene förhindrad, så gifver han den andre fullmagt, hvartill han är berättigad, och så röstar han i alla fall för hela bolaget.

Det finnes ett slags bolag, som visserligen, så vidt jag vet, icke för närvarande förekomma på landet, men som möjligen kunna komma att der uppstå, och det är de s. k. kommanditbolagen, i hvilka vissa

*Ifrågasatt
begränsning
af den
kommunala
rösträtten på
landet.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
begränsning
af den
kommunala
rösträtten på
landet.
(Forts.)*

personer insätta penningar utan skyldighet att svara för bolagets förbindelser med mer än hvad de i bolaget insatt. Andra åter åtaga sig en för alla och alla för en att med all sin egendom ansvara för bolagets förbindelser och insätta i bolaget endast sin arbetskraft eller både penningar och arbetskraft. Nu hemställer jag till kammarens ledamöter, huru det skall kunna vara möjligt att i ett sådant bolag på rättvist sätt fördela den kommunala rösträtt, som belöper sig på bolaget i dess helhet.

Sedan hafva vi aktiebolagen, hvilka, såsom jag nämnde, kunna hafva hundra, kanske ända till tusentals aktier. Äfven om dessa skulle vara ställda på viss man, tror jag, att nästan oöfvervinneliga svårigheter skulle möta för en sådan anordning, och om de äro ställda på innehafvaren, är jag fullkomligt förvissad om att det skulle vara en ren omöjlighet att genomföra en sådan lagstiftning, som här ifrågasatts. Huru skulle det vara tänkbart att kunna hålla reda på fyrktals- och röstlängden, om aktieegare komma och säga: här har jag så och så många aktier, som jag är berättigad att rösta för? Det är visserligen sant, att vid bolags bildande skola de, som då teckna sig, upp- tagas i registerboken, men icke kan man väl under alla kommande år låta anteckningarna deri gälla oberoende af att aktierna byta om egare. Jag kan icke se någon annan utväg, än att man vid kommunal- stämmorna får göra såsom vid en del bolagsstämmor, att aktieegarne måste för att få utöfva sin rösträtt, viss tid, 8 till 14 dagar före hvarje bolagsstämman anmäla sig och deponera sina aktier och på så- dant sätt få sin rösträtt bestämd, men detta står i absolut strid med kommunallagens föreskrifter i öfrigt, som säga, att för hvarje år skall upprättas särskild fyrktals- och röstlängd. För öfrigt gäller här i ännu högre grad hvad jag förut erinrat, att inskränkning i den kommunala rösträtten vinnes icke derigenom, ty det är en lätt sak att samla upp alla aktierna på en hand, uppvisa dem och sedan rösta för hela det fyrktalsbelopp, som på bolaget belöper. Jag kan således icke se, att detta i reservationen antydda förslag, äfven om det möjligen vid första påseendet skulle hafva tillvunnit sig sympatier, skulle vid en allvar- ligare granskning kunna vinna godkännande i denna kammare, och jag får på det bestämdaste afråda att lyssna till detta förslag.

Slutligen säges i reservationen, att en ändring eller inskränkning vare sig på det ena eller andra sättet skulle icke hafva någon annan betydelse än att underlätta öfvergången till den personliga röstskalan. Ja, mine herrar, vi erfara dagligen, att olika uppfattningar kunna göra sig gällande i alla möjliga frågor, och den ene måste hafva akt- ning för den andres åsigt. Men det måste jag bekänna, att ingenting är för mig obegrifligare än ett sådant påstående som detta, d. v. s. att om man finner ett anspråk vara i någon viss mån berättigadt och om man gör eftergift just i lika stor mån, som man finner anspråket vara berättigadt, så skulle man derigenom hafva beröfvat sig styrka och motståndskraft mot anspråk, som vidare kunna göras och som befinnas origtiga. För min del anser jag, att, om man gjort hvad man finner

vara fullkomligt rätt och billigt, då står man på fast och säker grund, och då kan man med glädje mod motsätta sig hvarje vidare anspråk. Jag vill därför också här bestämdt förklara, att derest möjligen det af mig framställda förslaget skulle vinna bifall här i kammaren och den af lagutskottets majoritet föreslagna inskränkningen till $\frac{1}{20}$ bifallas i Andra Kammaren, och man derefter skulle försöka sammanjemka de olika besluten till $\frac{1}{10}$, kommer jag att för min del yrka och rösta för afslag å en sådan sammanjemkning.

På grund af hvad jag nu anfört, skall jag tillåta mig, herr talmän, att anhålla om proposition på bifall till min motion, som är alldeles lika lydande med lagutskottets förslag, utom deri att den af lagutskottet kursiverade punkten i slutet af dess hemställan, som börjar med: »ej må någon utöfva» . . . och slutar med: »tillkommer öfriga röstegande», skulle ersättas med följande: »ej må någon utöfva rösträtt för större antal röster än som svarar mot en femtedel af kommunens hela röstetal efter röstlängden.»

Herr Annerstedt: I likhet med den föregående talaren anser äfven jag, att vid en undersökning af denna fråga bör man utgå derifrån, att man efterser, huru vida det är behöfligt, att en inskränkning i den kommunala rösträtten vidtages eller icke. Om man icke fäster sig vid de uttalanden, som inskränka sig till att endast åberopa olägenheten af det s. k. fyrktalsväldet, utan att i ringaste mån angifva, hvori denna olägenhet skulle bestå, utan tager i betraktande de klagomål, hvarvid verkliga fakta åberopas, visar erfarenheten obestridligt, att de fakta, hvilka anföras till bestyrkande af nödvändigheten deraf, att en inskränkning göres i den kommunala rösträtten, städse hemtas från förhållandet, att bolagsförvaltare, inspektorer eller öfriga tjänstemän, hvilka, säger man, hafva endast ett öfvergående eller tillfälligt intresse i kommunens angelägenheter, på grund af bolagets stora rösträtt öfverröstat de öfriga medlemmarne af kommunen, hvilka hafva ett stadigvarande intresse förknippadt med kommunens angelägenheter. Och då den förste ärade talaren skulle anföra exempel derpå, huru den kommunala rösträtten kunde missbrukas, hemtade han detta derifrån, att vid nuvarande röstskala bolag kan genomdrifva kommunens belastande med lån, som icke drabba bolaget, hvilket kanske snart upphör, men deremot under många år komma att drabba kommunens öfriga medlemmar. Denna omständighet synes mig otvunget föra tanken derpå, huru vida icke vid begränsning af den kommunala rösträtten man i första rummet bör efterse, huru vida de missförhållanden, som man åberopat, kunna afhjelpas genom en förändring af den kommunala rösträtt, som nu tillkommer »bolag». Denna undersökning synes mig så mycket mer påkallad, som de hittillsvarande försöken att afhjelpa detta missförhållande i den form, hvori de framträd, efter mitt förmenande genast mötas af den invändningen, att samma anmärkingar, som här framställts mot nuvarande rösträttsregler, komma att nästa år göras mot den förändrade anordning, man vill införa, och

*Ifrågasatt
begränsning
af den
kommunala
rösträtten på
landet.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
begränsning
af den
kommunala
rösträtten på
landet.
(Forts)*

att sålunda reformen, verkställd på sätt man föreslagit, skall visa sig helt och hållet oförmögen att lemna någon långvarigt bestående lösning af frågan, utan endast påskynda en längre gående reform i riktning af den lika rösträtten. Ett gammalt uttryck säger, att fåvälde icke är bättre än envälde. Påstår man, att det är orimligt, att en enda person öfverröstar hundra, kan man med samma skäl göra gällande, att det är lika orimligt, att tre personer öfverrösta tre hundra. Under sådana förhållanden är det tydligt, att, om Första Kammaren antager det af den siste talaren föreslagna sättet för inskränkning i den kommunala rösträtten, man icke må inbilla sig, att man dermed löst frågan på ett sätt, som kommer att under en aldrig så kort tid tillfredsställa dem, som nu ropa på inskränkning i den kommunala rösträtten.

Den föregående talaren yttrade visserligen, att det var alldeles obegripligt, att man kunde påstå, att ett beslut från Första Kammaren i den riktning, han föreslagit, endast skulle vara ett steg till införande af personlig rösträtt i kommunala angelägenheter, men jag beklagar, att han icke varit ledamot af detta års lagutskott, ty då tror jag icke, att han skulle funnit detta obegripligt. Han skulle då hafva hört, att samtliga utskottsledamöterna från Andra Kammaren enstämmigt förklarade, att vid den reform, som han föreslagit, kunde man icke fästa den ringaste betydelse. Derigenom skulle enligt deras förmenande icke de nuvarande missförhållandena i någon mån afhjelpas. De ville icke lägga två strån i kors för genomförande af det förslag, den föregående talaren framställt. Och ännu mera betydelsefullt är enligt min uppfattning hvad den talangfullaste försvararen af det af den föregående talaren framställda förslaget i främsta rummet anförde för detsamma. Han sade, att hvad som vore viktigast vore att bryta principen, att erkänna, att den grund, på hvilken den nuvarande kommunala rösträtten hvilar, är oriktig; sedan kunde man fortgå på den väg, på hvilken man slagit in, och rätta sättet för uppnående af det mål, som i utskottets förslag till inskränkning i den kommunala rösträtten vore uppställt, skulle utan tvifvel vara att nu antaga den föregående talarens förslag. Sedan man hört detta, tror jag, att man kan vara berättigad att påstå, att ett beslut, fattadt i den riktning, som den föregående talaren förordat, ingenting annat är än ett underlättande af vidare fortskridande på samma väg, och att således den fråga, som nu föreligger till besvarande, egentligen är frågan, huru vida det är lämpligt att införa den röstskala, som Andra Kammarens ledamöter inom lagutskottet detta år förordat och som utan all fråga blir Andra Kammarens beslut. Svaret härpå blifver enligt min uppfattning, att mot de olägenheter, som någon gång kunna uppkomma deraf, att en person, till följd af att han är den störste skattdragaren inom kommunen, får i kommunens angelägenheter den största rösträtten, måste de olägenheter vägas, som otvifvelaktigt uppkomma och i framtiden i ökadt mått skola uppkomma, derest rösträtten bestämmes så, att de personer inom kommunen, hvilka icke i väsentlig mån

drabbas af kommunens utskylder, kunna belasta kommunen med betungande förbindelser.

Den föregående talaren framhöll med mycken styrka, huru orimligt det vore, att en person, som hade största skattetalet i en kommun, skulle kunna för ett mindre väl beräknadt jernvägsföretag belasta kommunen med betydande årliga utgifter. Mot denna möjlighet torde böra tagas i betraktande de olägenheter, som följa deraf, att en större eller mindre del af kommunens medlemmar, som sjelfva litet eller intet drabbas af efterföljande uttaxeringar, ådraga de större jordegarna inom kommunen skyldighet att betala annuiteter å ett län, som upptagits i och för ett mindre väl beräknadt dylikt företag. Och vidare, det torde icke vara för någon okänt, att mycken benägenhet visat sig att utanför det område, som lagen anvisat för kommunernas verksamhet och för hvilket kommunerna äro skyldiga och berättigade att använda de å kommunens medlemmar uttaxerade medel, utsträcka den kommunala verksamheten på andra områden, hvilka egentligen tillhöra den enskilde eller staten. Socialpolitiska stråfvanden sakna icke resonans inom kommunerna, och liksom det är ganska naturligt, att i en kommun skola finnas för arbetsklassens väl och framåtskridande varmt intresserade personer, som skola anse sig berättigade att föreslå användande af kommunens medel för det ena eller andra ändamålet, som uppgifves skola främja arbetsklassens bästa, lika säkert är, att i framtiden det icke skall saknas personer, som söka vinna politisk popularitet genom förslag att använda kommunernas medel till förverkligande af socialpolitiska inrättningar. Detta skola de göra så mycket lättare, då utgifterna drabba andra och icke dem sjelfva. Ett urgammalt ordspråk säger: »det är lätt att skära breda remmar ur en annans hud», och detta tror jag äfven vid den kommunala beskattningen icke bör lemnas obeaktadt.

Härtill kommer, att, så vidt jag vet, i ingen af de kommuner, der detta envälde af en stor egendomsegare utöfvas, annat än i ytterst sällsynta undantagsfall — jag känner intet sådant, men möjligen kan någon annan derpå anföra ett exempel — egendomsegaren använder sitt öfvervägande röstetal på annat sätt, än att kommunalstämmorna derstädes aflöpa i största endragt och till belåtenhet för alla de röstberättigade invånarne. Jag kan så mycket säkrare påstå detta, som jag sjelf eger en liten hemmansdel inom en kommun på landet, som är underkastad detta envälde, och der i mannaminne någon olägenhet deraf icke vållats.

Under ofvan antydda förhållanden förefaller det mig, att det rätta tillvägagångendet icke kan vara, att kammaren antager någon af de olika mekaniska begränsningar för den kommunala rösträtten, som satts i fråga, vare sig inskränkning till $\frac{1}{5}$ eller $\frac{1}{10}$ eller $\frac{1}{20}$; ty såsom alla fullkomligt godtyckliga begränsningar kunna de icke anses vara egnade att tillfredsställande ordna det rättsförhållande, som är i fråga.

Om man nu öfvergår till en undersökning, om icke de öfverklagade missförhållandena kunna afhjelpas på något annat sätt, så

*Ifrågasatt
begränsning
af den
kommunala
rösträtten på
landet.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
begränsning
af den
kommunala
rösträtten på
landet.
(Forts.)*

har det i reservationen förordade sättet för länge sedan blifvit framlagdt för Riksdagen, nemligen i en reservation vid lagutskottets betänkande i frågan såväl vid 1867 som 1868 års riksdagar; och jag har hvarken från dessa eller från någon efterföljande riksdag vid frågans behandling sett något framdragas, hvarigenom det, som i den åberopade reservationen anfördes, kan anses såsom vederlagdt. Reservanten utgick derifrån, att rösträtten i en kommun bör vara förknippad med en person och således ej kan tillkomma bolag, då de ej äro personer. Han säger: då det är alldeles tydligt, att rösträtten i kommunen måste tillkomma de skattdragande, som ytterst drabbas af bolagets beskattning, så lärers denna icke såsom hittills böra läggas på bolagen utan på delegarne i bolagen. Nu påstod den siste talaren, att ett sådant förslag vore praktiskt utförbart. För min del kunde jag icke erkänna giltigheten af hans bevisning. Först och främst har han förbisett, att ingen har ifrågasatt annat, än att skatten skall såsom hittills af *bolagen* betalas, och således i den kommun, der bolagen äro upptagna såsom skattdragande, hädanefter såsom hittills uttagas af bolagets egendom. Men detta utgör icke något hinder för att bolagets delegare i stället för bolaget upptagas i den kommunala röstlängden. Det synes, som om den föregående talaren förbisett bestämmelsen i aktiebolagslagen om registerbok och att intet hinder finnes att i kommunallagen affatta den ifrågasatta bestämmelsen så, att endast i det fall skall det tillkomma delegare i bolag rätt att tillgodonjuta andel i de röster, som skulle falla å bolaget, att han är antecknad i bolagets registerbok såsom egare till aktierna. Finnas icke personliga delegare upptagna i registerboken, bör det icke heller tillkomma någon att utöfva den rösträtt, som belöper sig å bolaget; och då blir det icke värre, än att tills vidare denna rösträtt kommer att ligga nere.

En annan anmärkning, att genom ett sådant stadgande någon förbättring i den kommunala rösträtten icke skulle vinnas, synes mig bero på ett förbiseende af stadgandet i kommunallagen, att icke mer än en fullmagt får på en hand förekomma. Följden blir sålunda den, att de af aktiebolagens delegare, som äro intresserade för kommunens angelägenheter eller vilja öfvervaka, att icke beskattningen öfverskrider tillbörliga gränser, få antingen sjelfva resa till kommunalstämman eller laga, att de blifva dervid representerade af det erforderliga antalet röstberättigade, och det synes mig ligga i förhållandenas egen natur, att flertalet aktionärer icke komma att deltaga i kommunalstämmorna annat än vid tillfällen, då det kan blifva fråga om att motsätta sig ett behörigt belastande af kommunen med större utgifter.

Emellertid tillhör behandlingen af frågan om möjligheten eller icke möjligheten af en förändring i den kommunala rösträtten genom en inskränkning eller öfverflyttning af bolagens rösträtt på aktionärerna egentligen andra punkten af detta betänkande, men jag har icke kunnat underlåta att, då den förste talaren rigtade anmärkningar mot reservationen såsom bevis därför att hans metod för inskränkning i den

kommunala rösträtten vore den enda möjliga, till besvarande upptaga en del af de anmärkningar, som han framstälde.

På grund af de skäl, jag nu i korthet framhållit, synes det mig, att Första Kammaren, så vida den icke anser, att för den kommunala rösträttens utöfvande beskattningen är en oriktig grund, och att rösträtten i fråga om kommunala utgifter bör vara lika för alla — denna likhet må vara öppet uttalad eller dölja sig under formen af en förklädnad i ett lågt rösträttsmaximum —, icke bör bifalla det af den föregående talaren förordade förslaget och naturligtvis ännu mindre lagutskottets förslag, hvarför jag tillåter mig att vördsamt yrka afslag på båda.

*Ifrågasatt
begränning
af den
kommunala
rösträtten på
landet.
(Forts.)*

Herr Claëson: För min del har jag hvarken kunnat biträda lagutskottets förslag eller den af utskottets ärade ordförande afgifna reservation. I denna återopas en filosofers uttalande, att, då bolag ej vore personer, kunde de ej heller ega eller utöfva rättigheter, och att hvad man kallade bolagens rättigheter vore i sjelfva verket bolagsmedlemmarnes samfälda rättigheter. Ingen filosofisk deduktion kan dock bortförklara det faktum, att personer, som sluta sig tillsammans i bolag för ett visst ändamål, i detta afseende utgöra ett helt och att denna helhet, den må kallas juridisk person eller gifvas något annat namn, har just såsom sådan skyldigheter inom kommunen. Den har den synnerligt viktiga skyldigheten att i förhållande till sin inkomstbevillning bidra till kommunens utgifter. Orsaken, hvarför Första Kammaren icke velat göra någon ändring i fråga om den kommunala rösträtten, är att den strängt hållit på principen, att rättigheter och skyldigheter skola motsvara hvarandra. Till grund för olikheten i den kommunala rösträtten ligger sjelfbeskattningens princip, och det blefve ju då en orättvisa, om den, som mindre bidrager till kommunens utgifter, skulle få lika mycket eller mera att säga i fråga om dessa utgifter än den, hvilken i högre grad får vidkännas desamma. Denna orättvisa skulle, enligt min tanke, nå sin spets, om bolag, som lemna stora bidrag till kommunerna, skulle beröfvas all rätt att deltaga i bestämmandet af dessa utgifter. En förändring i den rigtning, att bolagens rösträtt öfverflyttas å de särskilda bolagsmännen, lärer icke kunna genomföras förr än möjligen efter den reform, som äfven satts i fråga, att bolagen icke skola skatta såsom ett helt, utan att hvarje bolagsman skall för sin lott i bolaget skatta i den kommun, der han bor. Jag tror icke att utsigt finnes, att detta förslag skall snart gå igenom, men, om och när sådant en gång sker, bortfaller ju af sig sjelf bolagens kommunala rösträtt och öfvergår på bolagsmännen. Anser man, att rättigheter och skyldigheter skola motsvara hvarandra, bör man således icke begränsa bolagens rösträtt mer än andras.

Hitills har jag hållit hårdt på principen om full motsvarighet mellan rättigheter och skyldigheter och haft den öfvertygelse, att den kommunala rösträtten af dem, som innehafva densamma i stor om-

*Ifrågasatt
begränsning
af den
kommunala
rösträtten på
landet.
(Forts.)*

fattning, i allmänhet utöfvas väl; men jag kan dock icke neka till att det låter säga sig, hvad herr Sjöcrona sade, att man af billighets-skäl kan göra någon jemkning i den kommunala rösträtten. Jag har hört flera stora röstegare i kammaren tala därför, och ett sådant förslag var nära att gå igenom här i kammaren under förra året. Om Riksdagen skulle godkänna ett så moderat förslag, som det herr Sjöcrona framställt, skulle det, enligt min tanke, icke i någon anmärkningsvärd grad medföra rubbningar i magtställningen inom kammaren eller inverka på Första Kammarens sammansättning, och ett sådant beslut skulle icke heller jag vidare motsätta mig; men, då nu lagutskottet gått så långt, att det föreslagit $\frac{1}{20}$ af kommunens hela röstetal såsom det högst tillåtna röstetalet, och jag icke ser någon möjlighet, att på ett för Första Kammaren antagligt sätt sammanjemka ett dylikt beslut med herr Sjöcronas förslag, tror jag, att Första Kammaren på denna lagutskottets ytterlighet icke kan svara bättre än med ett rent afslag och derigenom befria lagutskottet från ett lika fruktlöst som obehagligt sammanjemkningsförsök.

På dessa grunder yrkar jag afslag på utskottets hemställan.

Friherre Klingspor: Då folkskola och fattigvård äro de utgifts-poster, som tynga mest i en kommun, förefaller det vara principiellt riktigt, att de, som dertill mest bidra, få beräkna sina röster efter samma måttstock, då dessa ärenden skola afgöras. Det återstår då att se, om detta förhållande medför några väsentliga oegentligheter eller olägenheter. På sid. 13 i betänkandet finna vi, att uti 54 af rikets 2,354 landskommuner *en* röstegande innehar mer än hälften af kommunens hela fyrktal. För det första får jag då säga, att 1 på 50 icke torde vara något sådant missförhållande, att man därför särskildt behöfver lagstifta. Gå vi närmare in på ämnet, är sannolikt, att af dessa 54 ett ganska betydande antal äro rena jordbrukskommuner, der innehafvaren af det höga fyrktalet besitter största delen af eller så godt som hela kommunen, men der detta är fallet, kan det icke vara någon rimlig tanke uti att göra någon begränsning, allra minst en *sådan* begränsning uti den kommunala rösträtten, som utskottet föreslagit, eller att ingen må rösta för mer än $\frac{1}{20}$ af kommunens hela röstetal och dessutom icke för större del deraf än den, som tillkommer de återstående röstegande. Således skulle uti en kommun, sådan som jag nyss nämnde, den store jordegarens röst kunna vägas upp af presten, klockaren och en fjerdedelsbonde, men detta vore något så orinligt, att man har svårt att tänka sig, att det kan vara allvarligt menadt med en sådan framställning. I mel-lersta Sverige finnas många kommuner, der stora bruksegendomar omfatta största delen af jorden, vare sig nu dessa bruk fungera under namn af aktiebolag eller eljest. Att med dylik eganderätt bör följa dominerande rösträtt torde icke kunna anses obefogadt. Skulle någon inskränkning i den kommunala rösträtten vara nödvändig, så skulle man kunna tänka sig, att densamma kunde göras verksam på de

orter, der industri i större eller mindre grad uppstått. Der verkar industrien i allmänhet skapande, åstadkommer tillväxt i folkmängden samt ökar behovet af folkskolor och af fattigvård. Sedan inträffar möjligen, att denna industri lägges ned, men då qvarstå för jord-egarne inom kommunen alla de onera, som uppstått till följd af denna industri, nemligen för ökad fattigvård och för dessa skolor, som kanske icke längre behöfvas. Der kan man säga, att missförhållanden kunna uppstå. Jorden kan icke undandraga sig dessa fasta kommunala utskylder; dem kan jag icke taga bort, men den rörliga fyrken — hvarmed jag menar den fyrk, som är åsatt »annan fastighet» än jordbruksfastighet samt äfven »inkomst af kapital och arbete» — kan undandraga sig beskattningen, då bördorna befinnas för tunga. Då härigenom utgifterna lätt komme att stå i missproportion till de reella tillgångar, som finnas inom kommunen, eller till jordvärdet, skulle jag kunna tänka mig, att en begränsning af den kommunala rösträtten vore önskvärd ur synpunkten att skydda jorden, så att dessa bördor icke blifva allt för stora och tryckande. Begränsningen af den kommunala rösträtten bör, enligt min tanke, icke ske på sådant sätt, att man drakoniskt beröfvar »bolagen» hela deras rösträtt. Många af dessa bolag äro uteslutande eller i betydande grad jordegare, och de böra hafva lika rätt att rösta för sin jord som hvarje annan jordegare. Vidare finnas bolag, som delvis drifva jordbruk och delvis industriel rörelse; att beröfva dem deras rösträtt för jorden vore lika origtigt. För jordbruksfyrk skulle, enligt min uppfattning, rösträtten utöfvas utan begränsning. Men deremot anser jag, att en utredning skulle med fördel kunna ske, huru vida en begränsning af rösträtten vore lämplig för de öfriga skatteobjekt, som inom kommunen äro åsatta fyrktal, och således i fråga om allt, som står under rubriken »annan fastighet» samt »inkomst af kapital och arbete». Tager man en sådan utgångspunkt, tror jag, att en begränsning skulle kunna åvägabringas i bolagens kommunala rösträtt, som icke skulle medföra några stora oegentligheter, men väl nyttiga verkningar. Att godtyckligt och summariskt inskränka den högst tillåtna rösträtten till $\frac{1}{5}$ af kommunens röstetal eller någon annan proportion, som intet garanterar att man stannar vid, måste jag betrakta såsom ett fel, äfven om man kan beräkna, att i de flesta kommuner bestämmelsen om $\frac{1}{5}$ såsom det högst tillåtna röstetalet icke skulle göra någon skada eller medföra väsentliga rubbningar.

Af hvad jag här tagit mig friheten framhålla, torde det vara klart, att jag icke kan vara med om den af ordföranden i lagutskottet afgifna reservationen, och att jag närmast sluter mig till herr Fröbergers reservation i det afseendet, att något allmänt kraf på en förändring af den kommunala rösträtten icke förefinnes. Jag måste emellertid stanna vid att yrka rent afslag på utskottets hemställan under uttryckande af en förhoppning att, om frågan tages upp till utredning, dessa ofvan angifna synpunkter måtte tagas i betraktande.

Jag yrkar afslag på utskottets utlåtande.

*Ifrågasatt
begränsning
af den
kommunala
rösträtten på
landet.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
begränsning
af den
kommunala
rösträtten på
landet.
(Forts.)*

Herr Ölander: Herr vice talman! Jag har i denna fråga nästan vid alla riksdagar, jag bevisat, talat för en utvidgning af den kommunala rösträtten. Att detta emellertid varit ett lönlöst arbete i denna kammare, är lätt att inse. Dock synes mig under de senare åren meningarne inom kammaren mer och mer hafva öfvergått till den åsigten, att *någon* om ock liten begränsning af de högst beskattades rösträtt vore erforderlig, och det var, som vi minnas, en stark minoritet i kammaren, som vid förra årets riksdag i sådant afseende uttalade sig för ett maximum af $\frac{1}{5}$. Jag beklagar därför det slut, till hvilket utskottet i år kommit, och det förvånar mig icke, om Första Kammaren ryggar tillbaka för den siffra, som stirrar emot den ur detta betänkande. En tjugonedel af kommunens hela röstetal är verkligen en siffra, till hvilken aldrig mina förhoppningar, och, jag får säga, icke ens mina önskingar någonsin sträckt sig. Jag behöfver naturligtvis icke i denna kammare framställa några skäl för afslag på en dylik hemställan, men därför har jag ingalunda öfvergifvit den ståndpunkt, hvilken jag förut i denna fråga intagit, nemligen att en måttlig begränsning af de högst beskattades rösträtt är erforderlig för att derigenom utplåna den vrångbild af själfstyrelse, som ter sig i en del kommuner, der en enda person på grund af sin rösträtt ensam innehar magten. Jag har emellertid icke varit i tillfälle att deltaga i denna frågas behandling inom utskottet; hade jag det varit, skulle jag antagligen hafva förenat mig i reservanten, herr Hasselrots, yrkande om bifall till herr Sjöcronas motion. Men, mine herrar, jag tror icke, att mycket derigenom skulle hafva blifvit vunnet. Jag tror, att om också Första Kammaren bifölle denna motion, den ändock icke skulle leda till något effektivt resultat. Ty lika säkert som att Första Kammaren aldrig kommer att bifalla utskottets hemställan, sådan som den här föreligger, lika säkert kommer Andra Kammaren att afslå herr Sjöcronas motion, och vi skulle fortfarande komma att stå framför denna olösta fråga liksom framför en orubblig sten i den mur, som beklagligen skiljer de båda kamrarna från hvarandra.

Jag har därför med mycken glädje läst den af utskottets ordförande afgifva reservationen, hvilken pekar på en förut icke uppmärksammas lösning af denna mycket omdebatterade fråga. Denna reservation sluter sig, som vi se, till en inom Andra Kammaren af herr Nydahl väckt motion. Jag tror, att denna motion temligen riktigt träffar själfva hårdn för de missförhållanden, som framkallat det ofta upprepade missnöjet med de nu gällande rösträtsbestämmelserna, och jag tror, att man genom ett angrepp på just denna hård, på just dessa missförhållanden och icke på något annat, lättast och säkrast skall finna den lösning, som hittills visat sig svår och nästan oupphinnelig. Jag tror mig veta, att Andra Kammaren också uppmärksammat denna reservation, och jag har anledning antaga, att Andra Kammaren icke kommer att sätta sig emot en lösning af frågan i den rigtning, reservationen angifver. För egen del vill jag gå

något längre än reservanten, men på långt när icke så långt som motionären.

Till en början vill jag nämna, att jag är ense med både reservanten och motionären om olämpligheten, för att icke säga obilligheten i den rösträtt, som för närvarande tillkommer bolag. Jag är ense med dem derom, att det är just denna oegentlighet, som väckt den största oviljan, att det är just bolagens rösträtt, som är den mest tryckande, på samma gång den är den minst berättigade. Denna rösträtt utöfvas vanligen af en förvaltare, hvars personliga intresse för kommunen icke ens tillnärmelsevis motsvarar eller kan motsvara det stora störetal, hvaröfver han förfogar, och icke ens hos hans principaler, sjelfva delegarne i bolaget, hvilka kanhända äro strödda öfver en hel mängd andra kommuner, kan man förutsätta något särskildt intresse just för den kommun, der bolaget har sitt säte, åtminstone icke i något fall större, än som motsvarar hvars och ens andel i bolaget. Det är således alldeles utan stöd af något giltigt skäl, som denne förvaltare intager en dominerande ställning inom kommunen, hvars medlemmar derigenom många gånger tvingas till utgifter, som visserligen kunna vara till mycken nytta för bolaget, men till föga åtnåd för kommunen. Det var också af denna anledning, som jag vid 1889 eller 1890 års riksdag väckte en motion om att bolags rösträtt måtte i någon mån begränsas. Denna motion vann då icke kammarens bifall, och jag är nästan färdig att vara kammaren tacksam derför, ty jag inser nu, att frågan bör lösas på annat sätt och att icke mycket hade varit vunnet, om motionen gått igenom. En anordning åter, sådan som reservanten och motionären, herr Nydahl, tänkt sig den, torde säkrast och bäst kunna lösa frågan, på samma gång den vore mera öfverensstämmande med rättvisa och billighet. Denna lösning kan ju möjligen, såsom några talare anmärkt, vara förenad med vissa svårigheter, men den andre talaren i ordningen har temligen fullständigt vederlagt dessa betänkligheter; och om också några svårigheter förefinnas, så bör man väl icke, då ett så viktigt mål är i fråga, sky några ansträngningar att öfvervinna dessa, ty öfvervinneliga äro de säkerligen icke.

Jag sade nyss, att jag ville gå något längre än reservanten, och dermed menade jag, att undanrödjandet af nu anmärkta missförhållanden ingalunda utesluter nödvändigheten eller önskvärdheten af en begränsning af de högst beskattades rösträtt, äfven om denna icke utöfvas af bolag; och i detta fall ansluter jag mig helt och hållet till herr Sjööronas motion. Det kan naturligtvis icke falla mig in att nu åter framdraga hela den attiralj af bevis för rigtigheten af hans motion, som så ofta blifvit uppvisad; han har sjelf temligen tydligt ådagalagt befogenheten af densamma, och jag hänvisar till hvad han i sådant afseende anfört. Deremot kan jag på inga vilkor följa motionären, herr Nydahl, på hans väg in på det farliga och oförsökta område, dit han syftar, nemligen rösträtt efter hufvudtal, då det är fråga om val. Äfven om derifrån undantoges val af elektorer för

*Ifrågasatt
begränsning
af den
kommunala
rösträtten
på landet.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
begränsning
af den
kommunala
rösträtten på
landet.
(Forts.)*

utseende af landstingsmän, skulle detta dock vara en allt för genomgripande förändring och innefatta en allt för stor omkastning af magten i dessa ingalunda oavgifna frågor. Den föreslagna anordningen härutinnan är därför mycket betänklig och ingalunda tillräddlig.

Jag tror emellertid för min del, att någon fullt tillfredsställande lösning af nu föreliggande fråga aldrig kan vinnas genom motioner i kamrarna. Den kan enligt min tro bäst och säkrast åstadkommas endast genom att frågan lägges i Kongl. Maj:ts hand. Jag skulle därför vara böjd att föreslå en skrifvelse till Kongl. Maj:t i nu antydda syfte. Men en sådan skrifvelse kan naturligtvis kammaren icke på rak arm formulera, och då jag dessutom tror mig veta, att i Andra Kammaren yrkande kommer att framställas, att ärendet måtte för sådant ändamål återremitteras till utskottet, tager äfven jag mig friheten, herr vice talman, att yrka återremiss.

Friherre Klinckowström: Jag har icke många ord att säga efter de yttranden, som här förut i denna fråga blifvit afgifna. Men då jag alla de gånger, denna fråga varit före här i kammaren, bekant mig till deras antal, som önska en förbättring i den kommunala rösträtten derhän, att något, om jag så må kalla det, kommunalt tyranni icke vidare må komma i fråga, får jag för närvarande endast yttra min mening, att jag gerna skulle vilja votera för herr Sjöcronas motion. Ja, mine herrar, jag skulle gerna vilja gå ännu längre och votera till och med för utskottets förslag i denna fråga. Jag vet icke, hvarför det skulle vara farligt att nedsätta den personliga rösträtten till $\frac{1}{20}$ af hela det vid kommunalstämma afgifna röstetalet, då, såsom herrarne veta, i förordningen om kommunalstyrelse för Stockholm, § 12, förekommer: »ej må för någon beräknas flera röster än som svara emot $\frac{1}{50}$ af valkretsens hela röstetal efter röstlängden». Således är $\frac{1}{50}$ redan lag för kommunalstyrelsen i Stockholm, och då synes det mig, att man utan någon fara kan för landet bestämma $\frac{1}{10}$ eller $\frac{1}{20}$.

Jag har i åtskilliga år deltagit i kommunalstämmoangelägenheter. Jag har varit ordförande i kommunalstyrelse och kommunalnämnd och jag har sett, att äfven om man icke nyttjar den stora röstöfvervigt, som en sådan person kan ega i kommunala angelägenheter, kan man på öfvertygelsens väg komma ganska långt med samtliga ledamöter i kommunalstämmorna på landet. Men det finnes flerehanda kommunal-tyranner, om jag så må säga, icke endast de, som äro uppräknade på sid. 13 i lagutskottets föreliggande utlåtande, att nemligen i 54 kommuner det vore endast en person, som bestämde utslaget, och i 360 kommuner hade en person öfver $\frac{1}{4}$ af det de öfriga kommunalmedlemmarna tillkommande fyrktalet.

Det har redan talats om bolag och hvilket skadligt inflytande på kommunens angelägenheter dessa bolag ega i mycket viktiga frågor. Men det finnes dessutom bolag, der bolagets öfvervägande antal af intressenter icke finnes boende inom Sverige. Det finnes ju bolagsmän, som äro utlänningar och som gifva sina föreskrifter till en verk

ställande direktör eller till en, som sköter bolagets angelägenheter här hemma, och det göres på förhand upp, hvad som skall i frågorna beslutas, och man hör icke ens på de många goda och viktiga upplysningar, som på kommunalstämman af öfriga ledamöter ofta framföras emot deras beslut.

Det finnes slutligen en annan casus, som jag i grannkommunerna sett åstadkomma mycken oreda. Det är nemligen, att egarne till de stora jordegendomarne äro de, som bestämma nästan alla saker och diktera utslagen i viktiga frågor. Det är dessa, som bestämma om stora byggnadsföretag, och så sälja de sin egendom och skiljas ifrån kommunen, och kommunens öfriga ledamöter stå då der med sina många och stora årliga utgifter för de byggnader, som blifvit beslutade af en enda person, som sedermera lemnat kommunen.

Jag inser mycket väl, att denna fråga icke gerna kan afgöras utan genom en sorgfällig och mångsidig utredning af Kongl. Maj:t, som ju har det bästa material och som kan söka och finna detta i mycket större mån än hvad Riksdagen någonsin kan. Jag skulle således förena mig i de åsichter, som yttrades af den siste talaren, ty mig synes, att han har mycket rätt deruti. Nog tycker jag, att Första Kammaren borde mera än hittills visa tillmötesgående mot de önskingar, som flertalet kommuner i detta fall uttalat. Det är icke endast den Andra Kammaren, som önskar det, utan det är det stora flertalet kommunalledamöter och de mindre bemedlade i hela landet, som önska detta. Det kan gå en tid för Första Kammaren att säga durk-nej till dessa frågor, men, mine herrar, det kan komma en tid, och jag varnar Första Kammaren därför, då Andra Kammaren uppställer denna fråga och många andra sådana önskemål, som ligga den om hjertat, såsom valprogram för val af ledamöter till Första Kammaren. Det har skett förr och det kan ske hädanefter, och måtte Första Kammaren, jag beder herrarne derom, i tid betänka sig.

Jag kommer för min del att rösta för herr Sjöcronas motion.

Herr Fröberg: Frågan om reduktion af den kommunala rösträtten har sedan år 1867 förevarit vid nästan hvarje riksdag, och lika ofta har denna kammare afslagit de väckta förslagen. Andra Kammaren har deremot lika ofta bifallit desamma, med ett eller annat undantag. Den kommunala rösträtten hvilat på den grund, att rättigheter och skyldigheter skola svara emot hvarandra. Eftersom en kommunal medlem betalar är han också berättigad att rösta. Detta är ju en fullt riktig grund, och afvikelser derifrån bör man icke göra utan att man har goda skäl därför. Det går icke an att i detta fall lagstifta på måfå. Man bör härutinnan hafva en fullständig och giltig utredning. Huru te sig nu förhållandena uti förevarande afseende? Det är nemligen så, att den statistik, som finnes och alltid åberopas till stöd för den ifrågasatta reduktionen, redan är 22 år gammal, och huru hafva icke förhållandena inom

*Ifrågasatt
begränsning
af den
kommunala
rösträtten på
landet.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
begränning
af den
kommunala
rösträtten på
landet
(Forts.)*

kommunerna under denna långa tidrymd förändrat sig? Att bygga förändring på en sådan grund, anser jag således vara olämpligt. Man bör hafva en ny fullständig statistisk utredning, innan någon förändring vidtages. Sedan denna är åstadkommen, vore det då först kanske skäl att tänka på en reduktion af rösträtten. Om en dylik utredning föreligger emellertid nu icke något förslag, och så länge det är förhållandet, har jag ansett, att man icke kan eller bör afvika från den grundsats, hvarpå den nu gällande kommunala rösträtten hvilar.

Här har framhållits, att genom bifall till herr Sjööronas motion om röstmaximums bestämmande till $\frac{1}{5}$ af kommunens hela röstetal efter röstlängden, en billig och rättvis begränsning af den kommunala rösträtten skulle åstadkommas, och att en slik förändring skulle aflägsna det flerstades rådande missförhållande, att en enda röstberättigad hade så stor rösträtt, att han inom kommunen ensam representerade det öfvervägande flertalet. Tro herrarne, att, om ett sådant förslag bifalles, missnöjet kommer att upphöra? Tvärtom! Det öfvervägande inflytande, som en sådan röstberättigad kan hafva, torde komma att i många fall finnas kvar och fortfarande tjena såsom agitationsmedel för en ytterligare reduktion af rösträtten. Så hafva ju redan förslag framkommit om röstmaximums begränsande dels till $\frac{1}{10}$ och dels till $\frac{1}{20}$ af kommunens hela röstetal, och lagutskottet har vid olika tillfällen tillstyrkt dessa förslag, af hvilka utskottet nu förordar det sistnämnda. Innan man därför bifaller något af berörda förslag, som icke kunna fotas på någon allmängiltig rättsgrund, bör man hafva någorlunda klart för sig, huru ett bifall kunde komma att verka. Den utredning, som fordras för att kunna bedöma detta, finnes icke.

Hvad åter beträffar det af lagutskottets ärade ordförande framställda förslag, angående ändring af bolags rösträtt i kommunala angelägenheter i det syfte, att hvarje bolagsman finge utöfva rösträtt i kommunen efter proportionerad eller bestämd del i bolagets egendom eller inkomst å det ställe, der bolaget drifver sin verksamhet, så kan jag ej inse, hvad med en dylik anordning skulle kunna vinnas, utom det att densamma nödvändiggör olika grunder för bestämmandet af den kommunala rösträtten. I det ena som det andra fallet skall väl gälla samma grundsats. Hvarför skola bolagen beröfvas rösträtt mera än de enskilde? Bolagen representera vanligen en större mängd personer och sysselsätta också en större mängd folk. Det finnes bolag, som utgöra en god del af den kommun, der de finnas. Icke dess mindre skulle dessa bolag vara beröfvade rätten att utöfva inflytande på kommunens angelägenheter, och detta skulle öfverlemnas åt de enskilda delegarne i bolaget, för att bevakandet af bolagets kommunala angelägenheter måtte så mycket lättare hindras och motverkas.

Vidare har det anförts, att bolagen på vissa orter åstadkommit en ryslig orättvisa och mycken ovilja. Jag har i min ort icke hört talas om någon sådan ovilja emot det sätt, hvarpå bolagen utöfvat sin rösträtt. Låt mig få ett exempel på att någon sådan förskräcklig

orättvisa, som den af en föregående talare omnämnda, blifvit begången. Jag är öfvertygad om att flere här med mig skola kunna vitsorda, att der något sådant förhållande icke egt rum.

Det är i allmänhet icke så, som här nämndes, att inspektoren eller förvaltaren har oinskränkt fullmakt i kommunala angelägenheter för bolaget. Är det så, att han utses att föra bolagets talan, är det i alla fall bolagets styrelse, som gifver honom fullmakt att i den eller den frågan rösta på det eller det viset. Jag känner bolag, der inspektorerne äro förbjudna att lägga sig i kommunala angelägenheter. Hvaruti bestå de omtalade orättvisorna, och när skulle de hafva inträffat? Jag har sjelf icke varit med derom och sålunda ej erfårit något derutinnan. Men jag har hört sägas, att oegentligheter skulle hafva inträffat vid behandling inom kommuner af frågor om byggande af jernvägar, och att sådant har i de orterna framkallat mycken ovilja. På andra ställen skulle det hafva inträffat, att man velat bygga ett bättre fattighus och på ett bättre sätt ordna folkskoleväsendet eller åstadkomma någon för kommunen nyttig och nödvändig byggnad, och att då de mindre röstberättigade vanligen dervid satt sig emot detta, men att kommunalmedlemmar med större rösträtt, och som för ty för kommunens angelägenheter torde haft större intresse, med sin större röstöfvervigt genomdrifvit frågan; men detta torde oftast sannolikt hafva skett till kommunens bästa.

Jag har trott, att bolagens rösträtt, utöfvad på detta sätt, varit till stor nytta; och att liknande förhållanden förekommit å de ställen, der det funnits enskilda personer med stor och utsträckt rösträtt.

Det har talats om att dessa stora bolag och större rösträtt egande kommunalmedlemmar ådragit kommunerna stora utgifter och sedan helt plötsligt försvunnit. Ett bolag och en större egendom eller industri försvinna icke så lätt. Ty om också dessa rösträttsinnehafvare komma i konkurs, så blir detta visserligen obehagligt, enär en ganska stor balans i kommunens beräknade inkomst uppstår, då de debiterade utskylderna för året icke genast fås ut, men nu mera åtnjuta ju kommunalutskylderna förmånsrätt, så att der vid lag tror jag icke någon så stor olägenhet i de flesta fall förefinnes. Fastigheten och de industriella anläggningarne försvinna i alla fall icke, utan få deras nya egare ett följande år vara med och betala den brist, som möjligen uppkommit. Att någon så synnerligen stor olägenhet vidlåder nuvarande förhållanden, kan jag icke finna. Det är ganska märkvärdigt, att man talar om de många orättvisor, som möjligen skulle kunna begås, men man har ganska svårt att anföra något missförhållande, som skulle ådagalägga detta.

I afseende å det förslag, som framlagts af utskottets ordförande, nemligen att låta bolagsmedlemmarne få utöfva dess rösträtt, ber jag att få derjemte erinra, att detta förslag synes mig vara af den beskaffenhet, att det är alldeles omöjligt att i praktiken utföra. Jag förstår icke, huru detta skall tillgå. Jag instämmer i alla delar med herr Sjöcrona i hans uttalande derutinnan. Han ådagalägger tydligt

*Ifrågasatt
begränsning
af den
kommunala
rösträtten på
landet.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
begränsning
af den
kommunala
rösträtten på
landet.
(Forts.)*

och klart svårigheterna att praktiskt tillämpa ett dylikt förslag. Det låter sig mycket lätt säga, men skulle det blifva lag, skulle det också kunna utan svårighet kringgå och sålunda komma att sakna åsyftad betydelse. Att framhålla något exempel derpå torde icke vara behöfligt. Dessutom synes det mig vara obilligt att beröfva åtskilliga beskattningsföremål deras rösträtt och låta andra bibehålla den under i öfrigt liknande förhållanden.

Jag får bekänna, att sådana förhållandena nu äro, kan jag omöjligt vara med om att bifalla utskottets betänkande, och lika litet kan jag vara med om att bifalla herr Sjéronas förslag och icke heller det af utskottets ordförande förordade förslaget, utan jag måste, på de skäl, som jag nu anført, och i frågans närvarande skick, helt enkelt rösta afslag. Dock skulle jag önska, att, då 2 punkten af detta betänkande kommer före, det förslag, som herr Ölander framstälde, nemligen om en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning i ämnet, skulle vinna framgång, i fall sådant yrkande lagligen kan blifva föremål för pröfning. Jag anser, att det kanske förr eller senare blir nödvändigt att göra en ändring rörande den kommunala rösträtten; och skall en ändring åstadkommas, bör man hafva någon utredning att bygga på för att kunna beräkna, huru den möjligen kan komma att slå ut. Man bör icke göra ändringen helt godtyckligt.

Jag anhåller om afslag.

Friherre Leijonhufvud, Sten: Af den mängd motioner, som inlemnats och behandlats i detta utskottsbetänkande, ser man, att det är föreslaget en inskränkning i valrätten inom kommunerna till $\frac{1}{5}$, $\frac{1}{10}$ och $\frac{1}{20}$ af kommunens hela röstetal. Man kan ju tänka sig, att anspråken kunna gå ännu längre, och hvar blir gränsen, hvar stannar man? Troligen ej förr än man kommer till den personliga rösträtten. Men då nu denna mångfald af motioner inkommit, kan man väl med skäl fråga sig, om icke allt detta är beroende på en smaksak och om någon rättsgrund ligger till grund för det ena och andra förslaget. I alla förslagen har dock ingått ett erkännande af det berättigade uti att förmögenheten, till en viss grad åtminstone, bör vara mest afgörande i kommunala frågor på landet. Således har den större förmögenheten äfven tillerkänts en större rätt genom dessa förslag. Men någon rättsgrund, på hvilken föreliggande förslag till förändringar är baserad, finner jag icke, utan om förändringar skola göras, så bör en annan grund fastställas, på hvilken sedermera kan byggas. Här af finna herrarne, att min ståndpunkt är den, att jag icke kan finna rättvisan af inskränkning i den större förmögenhetens röstmaximum till en del af denna rösträtt. Men deremot vill jag lika med den förste talaren gerna gå in på att det är både högst obehagligt och kanhända äfven orätt, då sådana förhållanden inträda, att en person möjligen skulle kunna mot fleres önskan afgöra en sak, därför att han vid tillfället för denna saks afgörande har så stor rösträtt.

Jag tror därför, att man på en annan väg skulle kunna förändra och rätta ett sådant förhållande, så att personlighetsprincipen på sätt och vis kunde förmedlas med förmögenhetsprincipen. Detta skulle, enligt min tanke, ske på det sätt, att först vid rösttillfället skulle röstöfvervigten afvägas, så att innehafvaren af den större förmögenheten finge sitt röstmaximum begränsadt till det röstetal, som innehades af samtliga öfriga vid stämman närvarande mindre röstberättigade, hvarigenom sålunda den större rösträtt, som tillkommer en person, icke kan göra sig gällande mot alla de andras önskingar, utan frågan vid sådant förhållande förfaller. Jag tror icke, att här skulle föreligga någon så stor fara. Ty är frågan af vigt för kommunen, lär det icke vara svårt för den, som relativt till de andra närvarande har större rösträtt, men nu endast förfogar deröfver till lika stor del som motsvaras af de andras röster, att kunna få några med sig, och i annat fall vore det icke värre, än att frågan finge uppskjutas tills vidare. Vore den af vigt, gjorde den sig nog gällande; vore den icke till bestämd fördel för kommunen, finge den förfalla.

*Ifrågasatt
begränsning
af den
kommunala
rösträtten på
landet.
(Forts.)*

Sedan kommer man till frågan om val, hvilken vid dylikt tillfälle kunde förekomma och hvarvid samma röstberäkning skulle ligga till grund. Då, hvilket jag förmodar kommer att inträffa högst sålän, rösterna på sätt nyss nämndes, stå emot hvarandra, får lotten afgöra. Det är dock ett val, som naturligtvis finge lof att här vid lag stå utanför detta röstsätt, och det vore val af elektoror för utseende af landstingsmän, hvarför jag också för min del skulle önska att, i händelse förslaget för resten vore acceptabelt, de nuvarande bestämmelserna i afseende å val af landstingsmän och deras valmän skulle bibehållas oförändrade.

I fråga om hvad som yttrats angående inskränkning i bolagens rösträtt, så kan detta nog vara tilltalande på sätt och vis. Men jag tror, att åtminstone för närvarande en förändring vore högst olämplig och mycket svår att på tillfredsställande sätt tillämpa, så att för min del kan jag icke biträda denna åsigt.

I afseende å hvad jag nu sagt, herr talman, kan det naturligtvis icke komma i fråga, att jag på något sätt kan formulera det i ett yrkande, men jag har velat hafva dessa tankar till protokollet, och därför har jag anfört dem. Jag har icke något yrkande att göra.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på den nu föredragna punkten under öfverläggningen yrkats: 1:o) af herr *Sjöcrona*, att kammaren skulle bifalla hans motion i ämnet; 2:o) att punkten skulle visas åter till utskottet; och 3:o) att hvad utskottet i punkten hemställt skulle afslås.

Sedermera gjorde herr talmannen först proposition å bifall till utskottets hemställan och vidare propositioner jemlikt nyssnämnda

tre yrkanden samt förklarade sig finna propositionen på afslag å utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition dervid antagits bifall till herr Sjöcronas motion i ämnet, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som afslår hvad lagutskottet hemställt i 1 punkten af sitt utlåtande n:o 56, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr Sjöcronas motion i ämnet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 80;

Nej — 32.

2 punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 25 och 26 i denna månad bordlagda memorial n:o 57, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om utskottets hemställan i dess utlåtande n:o 30, öfver väckt motion om ändrad lagstiftning rörande oäkta barns arfsrätt, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 80, angående beviljande af vissa förmåner för enskilda järnvägsanläggningar; och

n:o 81, angående dödande af in-teckningar i Norbergs järnväg.

Upplästes och godkändes sammansatta stats- och lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 84, till Konungen i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upphörande af Lundby pastorsrats i Göteborgs stift prebendeegenskap m. m.

Anmälades och bordlades:

sammansatta stats- och lagutskottets memorial n:o 8, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande utskottets i memorial n:o 6 framställda förslag till voteringsproposition; äfvensom

lagutskottets utlåtanden:

n:o 62, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om tillsättande af en komité för utredning angående lämpligheten af handelsdomstolars införande;

n:o 63, i anledning af väckt motion om tillägg till förordningen angående kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862;

n:o 64, i anledning af väckta motioner om inskränkning i den dissenters och judar åliggande skyldighet att bidraga till aflöning af svenska kyrkans presterskap m. m.; samt

n:o 65, i anledning af väckt motion om tillägg till § 1 i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875.

Justerades ytterligare fyra protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 8.55 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Måndagen den 1 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Anmälades och bordlades Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 14, i anledning af väckt fråga om skrifvelse till Kongl. Maj:t i syfte af nedsättning i afgifterna för persontrafiken å statens jernvägar.

Anställes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af bankoutskottet i dess memorial n:o 9 föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med Andra Kammaren vill, att, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad i herr Hahns ofvanberörda motion föreslagits, i staden Örebro må under loppet af år 1894 för Örebro län inrättas ett afdelningskontor af riksbanken under de vilkor och bestämmelser med afseende å kontorets rörelse och förvaltning, som bankofullmäktige ega föreskrifva, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har i enlighet med Första Kammarens beslut framställningen om inrättande af ett riksbankskontor i Örebro blifvit af Riksdagen afslagen.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 45;

Nej — 92.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag,

n:o 277, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 181 ja och 42 nej, samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 226 ja och 144 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 61, punkten 1, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen, utan afseende å herr A. Petersons motion i denna del, till nyanskaffning af fartygsmateriel med tillhörande artilleri- och minutredning på ordinarie stat i riksstaten med titel »flottans nybyggnad» uppför ett reservationsanslag å 2,000,000 kronor med dervid fästadt vilkor, att detsamma icke må utan Riksdagens medgifvande användas för byggande af fartyg af större cert än den nu antagna pansarbåttypen; samt att herr A. Petersons motion, i hvad den innefattar förslag om anvisande af extra anslag till byggande af en pansarbåt af »Sveas» cert, ej af Riksdagen bifalles, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, med afslag å Kongl. Maj:ts förevarande framställning, i enlighet med herr A. Petersons motion till byggande af en pansarbåt af »Sveas» cert beviljat 2,868,000 kronor och deraf på extra stat för år 1894 anvisat 1,000,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 120;

Nej — 20.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 278, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 33 ja och 191 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 153 ja och 211 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 61, punkten 2, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen med bifall till Kongl. Maj:ts framställning i ämnet till anskaffning af artillerimateriel för fartyg på extra stat för år 1894 beviljar ett belopp af 252,900 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen till artillerimateriel för fartyg på extra stat för år 1894 beviljat 100,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 122;

Nej — 18.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerat och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 279, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 50 ja och 172 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 172 ja och 190 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 62, punkten 1, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning oförändrad, för anställande inom ecklesiastikdepartementet såsom biträde vid utförande af de statistiska arbetena inom departementet af en aktuarie med en aflöning af 3,000 kronor, deraf 1,800 kronor skola utgöra lön och 1,200 kronor tienstgöringspenningar, hvilken lön kan höjas efter fem år med 500 kronor och efter tio år med ytterligare 500 kronor, samt med skyldighet att vara underkastad samma vilkor för dessa löneförmånens åtnjutande och eljest, som gälla för öfrige inom departementet fast anstälde tienstemen, höjer anslaget till ecklesiastikdepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli från

sitt nuvarande belopp, 79,800 kronor, till 82,800 kronor, eller med 3,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifallits, att Riksdagen för anställande inom ecklesiastikdepartementet af ett biträde vid utförande af de der förekommande statistiska arbetena, höjt anslaget till departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli från dess nuvarande belopp, 79,800 kronor, till 81,800 kronor eller med 2,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 98;
Nej — 39.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 280, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 34 ja och 187 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 132 ja och 226 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 62, punkten 2, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, till aföning åt en laborator i växtfysiologi vid botaniska institutionen i Lund beviljar ett årligt anslag af 3,000 kronor, hvaraf 750 kronor såsom tjänstgöringspenningar, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen afslagit Kongl. Maj:ts förevarande framställning.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 116;
Nej — 22.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 281, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 44 ja och 177 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 160 ja och 199 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 62, punkten 4, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, med bifall till en i ämnet väckt motion, vill dels att, tills vidare och intill dess annorlunda blifver bestämdt, ordinarie teckningslärare vid rikets allmänna läroverk vid inträffande tjenstledighet på grund af sjukdom må:

a) der antalet tjenstgöringstimmar uppgår till 25 i veckan eller derutöfver, få uppbära tre fjerdedelar af det belopp, som, efter afdrag af de s. k. löneförbättringsmedlen, skulle tillfallit honom, i den händelse han sjelf sin tjenstgöring bestridt och i den händelse denna tjenstgöring uppgått till 25 timmar i veckan;

b) der antalet tjenstgöringstimmar utgör från och med 20 till och med 24 i veckan, få uppbära tre fjerdedelar af det belopp, som, efter afdrag af de s. k. löneförbättringsmedlen, skulle tillfallit honom, i den händelse han sjelf sin tjenstgöring bestridt och i den händelse denna tjenstgöring uppgått till 20 timmar i veckan; samt

c) der antalet tjenstgöringstimmar är från och med 16 till och med 19 i veckan, få uppbära tre fjerdedelar af det belopp, som, efter afdrag af de s. k. löneförbättringsmedlen, skulle tillfallit honom, i den händelse han sjelf sin tjenstgöring bestridt och i den händelse denna tjenstgöring uppgått till 16 timmar i veckan;

dels ock att Riksdagen på extra stat för år 1894 till Kongl. Maj:ts förfogande ställer ett förslagsanslag af 3,000 kronor i och för bestridande af här ifrågavarande utgifter, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har förevarande motion icke till någon Riksdagens åtgärd föranledt.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 96;

Nej — 36.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 282, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 94 ja och 127 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 190 ja och 163 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 62, punkten 5, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning oförändrad, för inrättande vid Chalmers tekniska läroanstalt, i stället för den nuvarande lärarebefattningen i allmän och husbyggnadskonst, af en lektorsbefattning i byggnadskonst och ornamentsritning, med rätt för innehafvaren till aflöning och andra förmåner i likhet med öfriga lektorer vid anstalten, ökar årsanslaget till anstalten med 2,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifallits, att Riksdagen för befrämjande af undervisningen i byggnadskonst och ornamentsritning vid Chalmers tekniska läroanstalt ökat årsanslaget till anstalten med 2,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 98;

Nej — 38.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 283, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 48 ja och 174 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 146 ja och 212 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anstäldes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 62, punkten 6, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, ökar årsanslaget till det under vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademiens inseende ställda bibliotek med ett belopp af 1,000 kronor, eller till 2,500 kronor, hvarigenom anslaget till nämnda akademi, nu 29,450 kronor, kommer att uppgå till 30,450 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke af Riksdagen bifallits.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 98;

Nej — 34.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsänt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollutdrag, n:o 284, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 35 ja och 187 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 133 ja och 221 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anstäldes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 62, punkten 7, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till i ämnet väckta motioner, såsom bidrag till att förse den af dr Regnell skänkta nya fysiologiska byggnaden vid Upsala universitet med nödig utrustning för sitt ändamål, beviljar ett anslag för en gång af 14,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, hafva förevarande motioner icke af Riksdagen bifallits.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 94;

Nej — 43.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 285, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 95 ja och 125 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 189 ja och 168 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anstäldes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af bankoutskottet i dess memorial n:o 11 föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller bankoutskottets af Första Kammaren godkända hemställan, att den vid innevarande riksdag väckta motion om utsträckning af tiden för återbetalning af s. k. afbetalningslån ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutat, att mom. 2 i § 32 af bankoreglementet, skall erhålla följande lydelse: Lånen återbetalas medelst erläggande hvar sjettemånad efter utlåningsdagen af minst en tiondedel utaf lånebeloppet jemte upplupen ränta, vid äfventyr, om sådant försummas, att hela obetalda delen af lånet varder till betalning förfallen.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 112;

Nej — 23.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 286, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 65 ja och 151 nej samt att båda kamrarnes

sammanräknade röster befunnits utgöra 177 ja och 174 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes, jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 73 föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, till inlösen för det under kongl. vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademiens inseende ställda antiqvariskt-topografiska arkivet af professoren C. G. Brunii anteckningar om och teckningar af äldre svenska byggnader m. m., anvisar på extra stat för år 1894 ett belopp af 4,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke af Riksdagen bifallits.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 95;

Nej — 37.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 287, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 51 ja och 168 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 146 ja och 205 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Vid föredragning af statsutskottets den 29 sistlidne april bordlagda memorial n:o 74, med förslag till ändring af nu gällande föreskrifter angående upprättande af register öfver kamrarnes protokoll jemte bihanget dertill, biföll kammaren hvad utskottet i memorialet hemstält.

Föredrogs och lades till handlingarna sammansatta stats- och lagutskottets den 29 i sistlidne månad bordlagda memorial n:o 8, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande utskottets i memorial n:o 6 framställda förslag till voteringsproposition.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets den 29 sistlidne april bordlagda utlåtanden n:is 62—65.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Reuterswärd* under fjorton dagar från och med den 4 i denna månad.

Justerades två protokollsutdrag för denna dag.

På begäran af herr *Sjöcrona* beviljades honom ledighet från riksdagsgöromålen under tio dagar från och med den 4 innevarande månad.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 37, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel;

n:o 39, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet;

n:o 39 a, i anledning af Kongl. Maj:ts framställningar dels under riksstatens fjerde hufvudtitel om anslag till generalstabens topografiska arbeten och dels under sjette hufvudtiteln om anslag rill rikets ekonomiska kartverk;

n:o 74, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af rätt till bearbetande af apatitförekomster;

n:o 75, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtande af mark från förra landskamrerarebostället $\frac{1}{2}$ mantal Grytan n:o 2 i Brunflo socken af Jemtlands län till skjutfält för Norrlands artilleriregemente;

n:o 76, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående af-söndring af jord från indragna militiebostället 1 mantal Vesterlösa n:o 1 i Östergötlands län;

n:o 77, i fråga om utredning och förslag angående afskrifning af den från viss jord inom Skåne m. fl. provinser utgående kyrkotonden;

n:o 78, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående disposition af inflytande köpeskilling för kronan tillhörig mark i kvarteren Edelman mindre och Krabaten i Stockholm m. m.;

n:o 79, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående öfverlåtelse till staden Visby af vissa kronan tillhöriga tomter i nämnda stad;

n:o 82, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till utvidgande af kasernetablissemnetet i Östersund och Svea ingenjörbataljons härvarande kasernetablissemnet afvensom till uppförande af ett nytt kasernetablissemnet för Norrlands trängbataljon m. m.; samt

n:o 83, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Ljusdals stationssamhälle af mark från indragna löjtnantsbostället ^{235/384} mantal Gärde n:o 2.

Upplästes och godkändes sammansatta banko- och lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 87, till Konungen, angående ändring i §§ 13 och 17 af lagen om rikets mynt den 30 maj 1873.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 88, till Konungen, angående tullbevillningen.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag dels till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 85, om utredning rörande lämpligaste sättet för åstadkommande genom statens försorg af en svensk arbetsstatistik m. m.; och

n:o 86, om undersökning och förslag, åsyftande ett bättre ordnande af förhållandet mellan lappar och jordegare i vissa trakter nedanför lappmarksgränsen;

dels ock till paragrafer i riksdagsbeslutet:

n:o 18, angående ändrad lydelse af § 74 regeringsformen; samt

n:o 19, om förslag till lag angående bevisning inför rätta, lag angående ändrad lydelse af 5 kap. 1 § ärfdebalken, lag angående

ändringar i 14 kap. jordabalken samt lag angående ändring i förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar den 4 maj 1855.

Anmäldes och bordlades statsutskottets utlåtande n:o 9 a, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde hufvudtiteln gjorda framställning om höjning af förslagsanslaget till lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Justerades ytterligare fyra protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 2.08 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Tisdagen den 2 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2.30 e. m.

Justerades protokollet för den 25 sistlidne april.

Anmälades och bordlades sammansatta banko- och lagutskottets memorial n:o 4, med hemställan om anvisande af ersättning åt utskottets sekreterare.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 89, till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition rörande vissa ändringar i förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864.

Vid föredragning af statsutskottets under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 9 a, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde hufvudtiteln gjorda framställning om höjning af förslagsanslaget till lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Första Kammarens tillfälliga utskotts nästlidne dag bordlagda utlåtande n:o 14.

Upplästes och godkändes ett uppsatt förslag till kammarens skrivelse till Konungen med anmälan om ledigheter inom kammaren, hvilka skola innan nästa lagtima riksdag genom val fyllas.

På framställning af herr talmannen beslöts, att på föredragningslistan till morgondagens sammanträde skulle uppföras främst sammansatta banko- och lagutskottets memorial n:o 4 samt sist Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 14.

Justerades två protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 2.40 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Onsdagen den 3 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades protokollen för den 26 i denna månad.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets memorial n:o 30, i anledning af återremiss af utskottets utlåtande n:o 29 angående väckt motion om ändrad lydelse af §§ 2 och 3 tryckfrihetsförordningen;

statsutskottets memorial:

n:o 75, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående disposition till svenska kyrkan i Paris af öfverskott å de från svenska kronans fastighet i Konstantinopel inflytande hyresinkomster; och

n:o 76, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande punkt 7:o mom. b af utskottets utlåtande n:o 6 angående regleringen af utgifterna under femte hufvudtiteln;

lagutskottets utlåtanden:

n:o 66, i anledning af dels väckt motion angående ändringar i strafflagen i syfte af dödsstraffets afskaffande, dels ock motion angående suspenderande af detta straff;

n:o 67, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser rörande oäkta barns försörjning; samt

n:o 68, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af 2, 4 och 5 §§ i förordningen angående allmänt kyrkomöte den 16 november 1863, än äfven väckt motion om ändring i samma förordning; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 15, i anledning af väckt fråga om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring i förordningen angående expeditionslösen, åsyftande rättighet för part att i visst fall tidigare utfå expedition.

Herr talmannen tillkännagaf, att till honom ankommit en skrifvelse från herr statsrådet och t. f. chefen för kongl. ecklesiastikdepartementet med öfverlemnande af Kongl. Maj:ts nådiga bref till Riksdagen den 14 nästlidne april med inbjudning att deltaga i en jubelfest till firande af Upsala möte.

Det kongl. brefvet upplästes, hvarefter herr *vice talmannen*, som på begäran erhöll ordet, yttrade: Jag anhåller att ifrågavarande skrifvelse måtte få hvila på bordet, så att öfverenskommelse må kunna träffas angående antalet delegerade, som böra af kammaren utses.

Härefter blef det kongl. brefvet bordlagdt.

Vid föredragning af sammansatta banko- och lagutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 4, med hemställan om anvisande af ersättning åt utskottets sekreterare, biföll kammaren hvad utskottet i memorialet hemställt.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 29 sistlidne april och den 1 innevarande maj bordlagda utlåtande n:o 62, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om tillsättande af en komité för utredning angående lämpligheten af handelsdomstolars införande.

*Ifrågasatt
utredning om
lämpligheten
af handels-
domstolars
införande.*

Herr Lithander: Frågan om införande af handelsdomstolar i vårt land är, såsom herrarne veta och hvilket äfven af föreliggande betänkande framgår, ingen nyhet. Redan för 18 år sedan skref Riksdagen till Kongl. Maj:t med begäran om utredning i ämnet, och Sveriges allmänna handelsförening har gjort kraftiga erinringar om behofvet af förbättringar i rättskipningen i afseende på handelstvisters afdömande och i afseende på utskökningsväsendet.

Då jag begärt ordet i denna fråga, har det ingalunda skett i den föreställningen, att jag i någon mån skulle kunna rubba det motstånd, hvilket hittills städse upprest sig mot införande af handelsdomstolar, ett motstånd, som visat sig ganska starkt, i synnerhet från herrar juristers sida, men jag har icke velat underlåta att vid detta

*Ifrågasatt
utredning om
lämpligheten
af handels-
domstolars
införande.
(Forts.)*

tillfälle kraftigt betona så väl för kammaren som inför regeringen, att den svenska handelsverksamheten, med den stora utveckling den redan nått och än vidare kommer att hinna, omöjligen i längden kan låta sig nöja med att vara hänvisad till en rättskipning på detta område, hvilken lemnar så mycket öfrigt att önska, som den under nu rådande förhållanden gör. För närvarande är man så väl inom Stockholms och Göteborgs köpmannaföreningar som äfven inom Sveriges allmänna handelsförening sysselsatt med att samlade bevis på de stora brister, hvilka vidlåda rättskipningen i nu påpekade afseende, och jag vågar hysa den förhoppning, att dessa bevis skola blifva så många och så talande, att de till fullo skola ådagalägga befogenheten af de försporda klagomålen.

Hvad vi behöfva inom handelsverlden är möjlighet af ett snabbe utsökande af våra fordringar samt inrymmande af sakkunskap inom de domstolar, hvilka skola afdöma handelstvister. Såsom det för närvarande är ställdt, kan icke eu enligt köpmannauppfattning fullt klar och ostridig fordran i utsökningsväg göras gällande på flera år, derest gäldenären tredskas och vill krångla, ty lagstiftningen lemnan honom i detta fall så ofantligt många tillfällen att genom invändningar, uteblifvande från rättegångstillfällen m. m. förhålla tiden och uppehålla liqvid. Det är verkligen så ytterst dåligt ställdt i detta afseende, att det ingalunda är sällsynt, att om man har fordran hos en person, som ej frivilligt betalar, man rätt ofta föredrager att skänka efter denna fordran hellre än att lagligen utsöka densamma, alldenstund fleråriga besvär och dryga kostnader samt en alldeles för sen dom ofta göra hela proceduren ändamålslös. Jag vill visst icke påstå, att ej domen, när den en gång faller, är rättvis, men genom uppskofvet med dess afkunnande har gäldenären ofta hunnit undanskaffa de tillgångar, af hvilka fordringsegaren eljest kunnat göra sig betäckt.

Är det nu fråga om att afgöra en handelstvist, så får jag vidare säga, att hasarden här är lika stor, som den fordom var, då det gälde sjörättsmål.

Jag vill icke med allt för stor bestämdhet påstå, att införandet af handelsdomstolar är det enda sättet att afhjelpa de brister, hvar öfver man nu med rätta beklagar sig. Jag är till och med tveksam, huru vida ett etablerande af dylika domstolar enligt franskt mönster skulle vara för oss fullt tillfredsställande. Man kan nemligen ej vara blind för de ganska stora svårigheter, hvilka uppresa sig mot att inrätta handelsdomstolar på smärre platser i synnerhet. Dessutom vill jag säga, att jag har för min del en så djup högaktning för Sveriges domarecorps och ett så obegränsadt förtroende till dess omutliga rättrådighet och samvetsgrannhet, att jag ingalunda tror det vara välbetänkt att organisera dessa domstolar så, att de juridiskt bildade och edsvurna domarens ledning och hufvudsakliga inflytande blefve derifrån uteslutna, men å andra sidan, jag upprepar det, är det af allra största vigt, att sakkunskap och sakkännedom blifva dervid

representerade. Emellertid har jag intet yrkande att framställa. Då lagutskottet afstyrkt motionen, så torde den vid detta tillfälle ej hafva några utsigter till framgång, men jag upprepar min erinran om sakens stora vikt för vårt affärlif.

*Ifrågasatt
utredning om
lämpligheten
af handels-
domstolars
införande.
(Forts.)*

Herr Almgren, Oscar: Säsom suppleant i lagutskottet har jag haft tillfälle att derstädes deltaga i behandlingen af detta ärende, och jag har dervid ej funnit anledning reservera mig vare sig mot beslutet eller motiveringen, men beder dock att få begagna mig af tillfället att göra det uttalande, att jag det oakadt på det lifigaste delar de önskningar, hvilka allmänt hysas inom Stockholms och Göteborgs köpmanscorpser, nemligen att fortast möjligt förbättringar och förändring i vår handelslagstiftning, särskildt med hänsyn till en skyndsammare rättskipning, måtte genomföras. Anledningen till att klagomålen öfver den nu gällande handelslagstiftningen blifvit på senare tider allt mera högljudda är enligt min åsigt att söka deruti, att handelsförhållandena sjelfva under samma tid undergått så väsentliga förändringar. Under det att tillförene handelstransaktionerna uppgjordes emellan köpmännen i städerna, de stora importhusen och detaljhandlarne i uppstäderna, har nu, snart sagdt, hufvudvigten af dessa transaktioner kommit att ega rum emellan importörerna och landthandlandena i orterna, och handelstvisterna, som förr nästan uteslutande afdömdes af rådstufvurätterna i städerna, få numera utkämpas vid häradsrätterna på landet. Det ligger i öppen dag, att under dessa förhållanden en tredskande gäldenär har vida större lätt-
het att kunna trakassera fordringsegaren samt genom uppskof och invändningar af alla slag bereda honom ledsamheter och olägenheter. Nu är frågan: skall detta blifva afhulpet genom införande af handelsdomstolar? Ja, motionären och, jag måste gifva honom rätt deruti, flertalet af våra köpmän äro af den åsigten, men å andra sidan kan icke bestridas, att ett ganska stort antal och särskildt de, hvilka egnat mera intresse åt saken samt haft lust och förmåga att närmare sätta sig in i ämnet, hafva börjat hysa mycket starka tvifvelsmål, huruvida de öfverklagade olägenheterna verkligen komma att härigenom aflägsnas. Den föregående talaren har redan fäst uppmärksamheten derpå, att olägenheterna ej skulle vara afhulpna derigenom, att handelsdomstolar upprättades i några af våra större städer, ty förhållandena på landsbygden blefve ju i allt fall oförändrade. Om man återigen genomför systemet i hela dess utsträckning, eller till hvarje stad i Sverige, skulle de svårigheter, talaren påpekat, med afseende å tillgången på lämpliga domare i småstäderna helt säkert göra sig gällande. Våra trävaruexportörer hafva, efter hvad jag tror, föga anledning till odelad tillfredsställelse med det sätt, hvarpå de blifvit bemötta af handelsdomstolarne i norra Frankrikes små kuststäder, och det kan lätteligen befaras, att något dylikt skulle kunna göra sig gällande afven hos oss i våra småstäder. Nu är emellertid, på sätt lagutskottet afven antydt, att hoppas, att hvad som närmast kommer att företagas

*Ifrågasatt
utredning om
lämpligheten
af handels-
domstolars
införande.
(Forts.)*

af nya lagberedningen är en grundlig omarbetning af handelsbalken och — jag måste såsom någonting mycket önskvärdt tillägga — äfven en revision af vår utsökningslag. I den förhoppning att detta fortast möjligt må komma till stånd, har jag ej något annat yrkande att framställa än om bifall till utskottets förslag, dervid jag dock ber få uttrycka den lifliga önskan, att detta för vårt land så viktiga intresse, handelns behof af skyndsammare lagskipning, måtte så mycket, som det förtjenar, af vederbörande beaktas.

Herr Annerstedt: Då de båda föregående talarne ej framställt något yrkande, torde det må hända vara öfverflödigt att vidare yttra något i saken, men då jag begärt ordet i denna fråga, är det hufvudsakligen därför, att det torde vara lämpligt att vid detta tillfälle fästa uppmärksamheten derpå, att alla erkänna, att vår rättegångsordning fortfarande är i behof af förbättring i många stycken och att, när denna förbättring kommit till stånd, det enligt min och mångas mening otvifvelaktigt skall till fullo blifva ådagalagdt, att våra nuvarande domstolar med en förbättrad rättegångsordning äfven i fråga om sättet för handelstvisters afgörande skola vara i stånd att fylla handelscorpens kraf på en bättre och snabbare rättskipning. Anledningen till att, beklagligt nog, dröjsmål i detta afseende inträffat, ligger hvarken hos regeringen eller i denna kammare, utan är att söka på annat håll, hvarför också handelsståndet för att uppnå det mål, som det i denna fråga åsyftar, sjelft måste göra hvad på det beror för att på det ställe, der detta missförhållande eger rum, få detsamma afhjelpat.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren, hvad utskottet i nu förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 29 nästlidne april och den 1 innevarande månad bordlagda utlåtanden:

n:o 63, i anledning af väckt motion om tillägg till förordningen angående kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862,

n:o 64, i anledning af väckta motioner om inskränkning i den dissenters och judar åliggande skyldighet att bidraga till afföning af svenska kyrkans presterskap m. m., och

n:o 65, i anledning af väckt motion om tillägg till § 1 i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs å nyo Första Kammarens tillfälliga utskotts den 1 och 2 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 14, i anledning af väckt fråga om skrifvelse till Kongl. Maj:t i syfte af nedsättning i afgifterna för persontrafiken å statens jernvägar.

Om nedsättning i afgifterna för persontrafiken å statens jernvägar.

Herr Almgren, Fredrik: Utskottet utgår i sitt betänkande från den åsigten, att alla mått och steg böra vidtagas, hvilka kunna leda till en ökning eller utveckling af persontrafiken å statens jernvägar, naturligtvis med nödig hänsyn tagen till det ekonomiska resultatet. Huru skola nu dessa mått och steg tagas, genom zontariff, fallande taxa, utveckling af tur- och returbiljettsystemet, eller på något annat sätt? Svaret på den frågan hade man länge förväntat sig erhålla genom den utländska erfarenheten, men denna väntan har ty värr blifvit besviken. Den internationella jernvägskongress, som förliden sommar sammanträdde i S:t Petersburg och som väl i denna fråga måste tillerkännas vitsord, har, efter att hafva noggrant undersökt saken samt åt densamma egnat en sorgfällig utredning och utförlig debatt, kommit till det resultat, att intet af de nyss anförda och delvis på försök införda systemen haft ett sådant afgjordt företräde framför de andra, att man kan anse, att der finnes en viss allmän grundsats, som härvidlag bör följas, utan hvarje land måste repliera till sin egen erfarenhet. Den erfarenhet, som vi hafva vunnit, är baserad på ett så småningom utveckladt tur- och returbiljettsystem och kan enklast sammanfattas derhän, att den betydliga sänkningen i biljettprisen, som derigenom åstadkommits, har ökat de resandes antal, men ej ledt till någon afsevärd ekonomisk vinst annat än i förening med goda konjunkturen.

Det är, som nu förestår oss, synes mig lofva allt annat än godt i detta afseende, dels på grund af den hotande kolerafarsoten samt verldsutställningen i Chicago, dels ock i följd af rådande mindre gynsamma ekonomiska konjunkturen i vårt land. Under sådana förhållanden framträder ju den frågan: bör man redan nu, om också blott på försök och med iakttagande af största varsamhet, vidtaga något af dessa mått och steg, eller bör man afhålla sig från alla dylika, intill dess att konjunkturen blifva mera fördelaktiga? Utskottet har för sin del anslutit sig till det första alternativet och anser, att företrädesvis böra redan nu vissa mått och steg tagas, äfven om under någon kortare tid det ekonomiska resultatet icke skulle blifva så godt, som man har skäl att vänta. Men för att kunna vidtaga sådana åtgärder erfordras en modifikation i vissa nu gällande bestämmelser, de nemligen, hvilka innehållas i Kongl. Maj:ts skrifvelse af november 1889, hvaruti jernvägsstyrelsen ålägges att ej företaga någon nedsättning i gällande persontariff, så vida icke antagas kan, att derigenom föranledes ej blott ökad trafik utan äfven ökade inkomster. Det är därför högst sannolikt, att jernvägsstyrelsen drager mycket i betänkande att taga några mått och steg i denna riktning, så vida ej i någon mån en modifikation af gällande bestämmelser

Om nedsättning i afgifterna för persontrafiken å statens jernvägar.
(Forts.)

träffas. Utskottet har trots, att det lämpligaste sättet att åstadkomma en dylik modifikation vore, att Riksdagen lemnade Kongl. Maj:t ett stöd för ett framgående i denna rigtning, och det är därför, som utskottet för sin del har ansett sig böra tillstyrka bifall till skrifvelseförslaget. Jag är i alla delar af samma tanke som utskottet och ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets betänkande.

Herr Dickson, Robert: Då jag anmält min reservation mot utskottets betänkande i fråga om motiveringen, ber jag att få angifva den ståndpunkt, som varit för mig bestämmande. Om man läser den af Andra Kammaren antagna klämman, finner man, att Riksdagen skulle hos Kongl. Maj:t begära, att han ville taga saken i öfvervägande och derefter på grund af skedd utredning vidtaga åtskilliga åtgärder. Det hade varit riktigare att låta utredningen föregå öfvervägandet. Men jag anser den egentliga betydelsen af klämman ligga deri, att man önskar utredning om möjligheten af nedsättning i trafiktaxan för att framkalla ökad bekvämlighet för allmänheten och ett bättre ekonomiskt resultat af statens jernvägar. En sådan utredning torde vara nödig och lämplig, ty frågan om taxan för persontrafiken står på dagordningen utomlands så väl som hos oss. Äfven tror jag att frågan är beaktad inom civildepartementet, och att en utredning der kommer att ske på den rätta tiden, men deraf har jag icke funnit nog anledning att afstyrka den af Andra Kammaren beslutade skrifvelsen. Jag hade likväl önskat att det hade betonats, att skrifvelsen ej skulle vara en påtryckning i ändamål att påskynda den undersökning, som måste föregås af inhemtande utaf såväl utländsk som inhemsk erfarenhet. Jag hade äfven ansett att det bort betonas, på sätt Andra Kammarens utskott gjort, att i främsta rummet borde beaktas jernvägarnes ekonomiska resultat, åtminstone så länge de icke gifva så stor nettobehållning, att densamma förslår till förräntande och amortering af de å dem nedlagda kapital. Jag har med denna uppfattning icke kunnat i allo biträda utskottets motivering. Den innebär först en kritik af Andra Kammarens betänkande i vissa delar. Som den förskrifver sig från sakkunnigt håll, så har jag i det fallet ej tilltrött mig att här göra någon erinran. Men på sid. 5 förekommer ett yttrande angående taxan för godstrafiken. Som detta yttrande ej är af motionen påkalladt, anser jag att det icke bort inflyta i betänkandet och har ej heller tilltrött mig böra instämma i det afgifna yttrandet. Äfven anser jag sista stycket i motiveringen för mycket häntyda på möjligheten af taxans nedsättande i den grad, att det skulle blifva förlustbringande för statens jernvägar.

Jag kan sålunda icke nu yrka bifall till utskottets betänkande i befintligt skick, men skulle detsamma bifallas af kammaren, lärer det vara uppenbart, att den motivering, som utskottet användt och som står i strid mot Andra Kammarens utskotts motivering, ej kan få

framgå till Kongl. Maj:t såsom uttryck för Riksdagens åsigt. Motiveringen kommer alltså ej att inflyta i skrifvelsen.

Jag har därför ansett mig ej böra här framställa något yrkande.

Herr Svedelius: Jemte det jag för min del ej kan gilla det slut, hvartill utskottet kommit, har jag äfven ansett mig böra, oaktadt jag i mångt och mycket kan instämma i motiveringen, i åtskilliga hänseenden framställa några anmärkningar deremot. Jag delar utskottets mening i den kritik, som på sid. 3 förekommer rörande Andra Kammarens åsigt, och instämmer sålunda i hvad utskottet här yttrat, att man ej får anse, att en fallande taxa för persontrafiken är lika teoretiskt berättigad som den för godstrafiken påtagligen är. Skälen dertill äro, enligt min åsigt, fullt riktigt utredda, så att jag ej behöfver ingå närmare uti ett uppreparande af dessa.

I Andra Kammarens utlåtande, omfördäldt på sid. 2, förekommer under mom. 2:o »Sverige erbjuder nemligen i ovanligt hög grad förutsättningen för ekonomisk vinst genom dess införande», d. v. s. införande af fallande taxa. Genom den nyss af mig påpekade motiveringen framgår ohållbarheten häraf, och jag tror att man synnerligen bör fästa sig vid uttrycket »i ovanligt hög grad» såsom alldeles icke berättigadt i vårt land, med dess glesa befolkning och förhållanden i öfrigt, som visst icke göra att man kan anse det vara i Sverige särdeles lämpligt.

I Andra Kammarens tillfälliga utskotts betänkande uttalas vidare i fjerde punkten, huruvida det ej vore skäl, att genom borttagande af tur- och returbiljetterna sänka det allmänna grundpriset för persontrafiken. Det tror jag för min del vore mycket litet välbebetänkt, särskildt med afseende på hvad jag nyss antydde om den ringa och glesa befolkningen i vårt land. En sådan nedsättning i grundpriset skulle för våra jernvägar medföra en så betydlig minskning i inkomster, att den på intet vis kunde ersättas genom ökad persontrafik. Uppenbart är nemligen, att skulle en sådan kunna åstadkommas, måste förutsättningen därför vara, att det fins godt om folk. Detta kan nog vara förhållandet på vissa ställen, såsom i närheten af de större städerna och industricentra, men i allmänhet taget är vårt land eljest glest befolkadt, hvilket ock resultatet af persontrafiken på en mängd jernvägar tydligen ådagalägga. Derfor tror jag, att enda rätta sättet att kunna åstadkomma någon ekonomisk fördel genom nedsättning inom de områden, der det verkligen fins folk, är att bibehålla tur- och returbiljetterna på korta afstånd, t. ex. så långt som man kan på dagen resa fram och åter. Derigenom uppmuntras lustresetraffiken och annan tillfällig trafik, som ej kan åstadkommas utan sådana billiga anordningar. Hvad åter den fallande taxan beträffar, vill jag ej med hvad jag nyss yttrade hafva sagt, att jag är motståndare till den. Tvärtom tror jag, att omständigheterna kräfva, att vi böra tillämpa den äfven hos oss, men ej med teoretisk utgångspunkt från godstrafikens förutsättningar och det system, som är uppgjort för dess

Om nedsättning i afgifterna för persontrafiken å statens jernvägar.
(Forts.)

*Om ned-
sättning i
afgifterna
för person-
trafiken å
statens jern-
vägar.
(Forts.)*

taxor. Jag tror, att denna taxa bör upprättas på ett väsentligt olika sätt, men att ett underlättande bör åstadkommas för resande på de längre afstånden, särskildt med afseende fäst på vårt lands stora sträckning i norr och söder; och detta behof framträder numera i mån som vi få det stora stambanenätet färdigt i norr. Derför delar jag så till vida den i Andra Kammarens utskott uttalade meningen, att visst afseende bör fästas vid möjligheten att få ökad trafik genom införande af den fallande taxan, men jag tror, att en synnerlig varsamhet bör användas, innan några definitiva beslut i detta hänseende fattas. Hvad jag ej kan vara med om i Första Kammarens utskotts uttalande är just hvad den siste talaren anmärkte mot hvad å sid. 5 förekommer, der det talas om att godstrafiken på linierna norr om Ånge visat ett synnerligen dåligt resultat och att inkomsterna sjunkit efter införandet af den nya taxan. Jag tror, att det är för tidigt att draga några definitiva slutsatser af de vidtagna åtgärderna i fråga om taxesiffrornas fastställande så som skett; ty särskildt på denna sträckning förekomma ju åtskilliga andra omständigheter, som säkerligen i hög grad bidraga till resultatet. Der ha öppnats nya bandelar, å hvilka tåg måste framgå, utan att ännu någon egentlig trafik för dem förekommer. Delvis är trakten obebyggd, och om man ock af en ännu slumrande industri kan förvänta ett godt resultat med tiden, har man ännu ej kunnat åstadkomma ett sådant. Jag tror därför ej, att denna slutsats är riktig, likasom jag delar den föregående talarens yttrande, att det knappt är fullt motiveradt att här anföra det.

Det nämnes äfven på samma sida i slutet af stycket, att det kan ifrågasättas, huruvida icke det nämnda missförhållandet äfven för-
anledts af en mindre lämplig indelning af godset å de olika tarifferna, hvilken indelning också gifvit anledning till flerfaldiga klagomål från näringsidkarnes sida. Jag har hört mig för från kompetent håll, huru det förhåller sig med dessa klagomål, och fått den upplysningen, att på den senare tiden och efter den nya förändringen i taxan ha ytterst obetydliga klagomål inkommit, mot hvad förhållandet var förut. Jag tror således ej, att detta är berättigadt, men vill dermed ej hafva sagt, att ej naturligtvis en eller annan mindre förändring kan visa sig vara behöflig. Det är gifvet, att så som trafiken utvecklats sig och förhållandena ändrats, kan äfven bli nödvändigt att vidtaga vissa förändringar i godsindelningen. Men i stort sedt tror jag ej man har anledning till klagomål.

För att återgå till frågan om biljettprisen, som egentligen här föreligger, åberopar utskottet den konklusion, hvartill den i Petersburg förliden sommar samlade jernvägskongressen kommit, och äfven den gifver stöd för den uppfattning, som jag har, att man endast med den största varsamhet bör gå till väga vid förändringen af biljettprisen. Hvarje, äfven liten, förändring som sker, medför i regeln mycket betydliga resultat. En sänkning af $\frac{1}{2}$ öre per km är en mycket stor siffra i realiteten. Man bör därför, synes mig, iakttaga den största varsamhet, och det är ju hvad den nyssnämnda kongressen

gifvit till kända såsom alla länders erfarenhet. Med en så beskaffad motivering som den här föreliggande synes mig, som om det gifna resultatet deraf borde vara ett afstyrkande af Andra Kammarens beslut. Jag tror ej, att man vinner något med att nu utöfva något särskildt tryck på Kongl. Maj:t och trafikstyrelsen. Det är oss alla bekant, att trafikstyrelsen har fortgått i denna riktning sedan flera år tillbaka, och, att der med den största uppmärksamhet följas resultatet af hittills gjorda nedsättningar på ena eller andra sättet i form af tur- och returbiljetter o. s. v.; och för min del tror jag mig veta, att inom trafikstyrelsen allvarliga tankar förefinnas på försök med fallande taxas genomförande äfven för persontrafiken.

Under sådana förhållanden tror jag för min del, att kammaren gjorde klokast i att vidhålla sitt år 1891 fattade beslut, då en likartad framställning afslogs, och kammaren godkände hvad dåvarande tillfälliga utskott yttrade: »att kongl. jernvägsstyrelsen torde kunna förväntas, efter vunnen nödig erfarenhet om resultatet af redan vidtagna åtgärder samt efter förutgångna behöfliga utredningar af alla på saken inverkan förhållanden och med statsbanornas bästa ekonomiska resultat för ögonen, taga initiativet till behöfliga reformer införande rörande personbefordran på statsbanorna.»

Då jag för min del fortfarande står på samma ståndpunkt, som kammaren intog år 1891, får jag, herr talman, yrka afslag å det föreliggande utlåtandet med anhållan, att kammaren måtte vidhålla sin ståndpunkt vid 1891 års riksdag.

Herr Fränckel: Det är odisputabelt mycket populärt att erbjuda publiken att få åka så billigt som möjligt, och således är det ej underligt, att man gerna kommer fram med motioner, hvori man söker genom sitt åtgörande vinna, att en nedsättning i persontaxan må vidtagas. Derfor bör man naturligtvis icke undra på, att så beskaffade motioner som denna nästan årligen framkomma, och betraktar man nu den motion, som ligger till grund för det föreliggande förslaget, finner man, att den egentligen tillkommit därför, att den från samma håll för två år sedan väckta motionen om införande i landet af »zontariff» ej vaun understöd hvarken i Första eller Andra Kammaren. — Nu kommer man i viss mån med samma pretentioner, fast i en så allmän form, att man ej ens gjort klart för sig sjelf, hvad man egentligen önskar få fram. Nu vill jag fråga, om man i allmänhet bör vika för dessa anlopp på taxan och vid första lilla fläkt, som kommer från det hållet för att göra rubbning i den nu föreliggande persontaxan, genast vara beredd att med stöd deraf göra framställning från Riksdagen till Kongl. Maj:t. — Jag tror, i likhet med hvad den föregående talaren yttrade, att det bör ske med den största varsamhet, och denna varsamhet anser jag vara, minst sagdt, förbisedd i Andra Kammarens utskotts betänkande och ej tillräckligt beaktad i Första Kammarens utskotts betänkande. Detta är så mycket märkvärdigare, som, då man jämför dessa båda betänkanden, hvilka

Om nedsättning i afgifterna för persontrafiken å statens jernvägar.
(Forts.)

Om nedsättning i afgifterna för persontrafiken å statens jernvägar.
(Forts.)

komma till samma slut, Första Kammararens tillfälliga utskott börjar sitt betänkande med att i alla afseenden opponera sig emot de skäl, som legat till grund för Andra Kammararens tillfälliga utskotts betänkande, och sedan man vederlagt alla dessa grunder, slutar man med en konstgjord motivering och kommer till sist till ett tillstyrkande af bifall till klämman. Jag skall icke trötta kammaren med att i detta fall uppläsa motiveringen. Det har redan utskottets ordförande gjort, då han förklarade sig ej kunna för sin del vara med om den. Men jag vill blott påpeka, att Första Kammararens tillfälliga utskott sjelft påvisat, huru stor den försigtighet bör vara, som i detta fall måste iakttagas. Utskottet anför Petersburger-konferensens beslut i detta ämne, och denna kongress påvisar, att det lyckligaste resultatet af nedsättning i persontaxan vunnits »genom införande af tur- och returbiljetter» och hemställer därför om en utveckling af detta system i jernvägarnes ekonomiska intresse. Om nu det är fallet, att införande af tur- och returbiljetter i större skala är ekonomiskt fördelaktigt för jernvägarne, hemställer jag, huruvida man ej kan anse, att svenska jernvägarne — statens och de enskilda — gått i en fullkomligt riktig riktning, då man af Andra Kammararens tillfälliga utskotts betänkande finner, att 72% af hela antalet biljetter, som numera säljas på statens jernvägar, redan utgöra dels tur- och returbiljetter, dels s. k. kombinerade, familje- och månadsbiljetter.

Den uppgift, som nu lemnats från de olika tillfälliga utskotten, i hvad mån denna fråga redan är föremål för Kongl. Maj:ts pröfning, stämmer ej heller öfverens hos de båda betänkandena. I Andra Kammararens utskotts betänkande står det nemligen, att utskottet tror sig veta, att inom jernvägsstyrelsen inga förarbeten i detta syfte vidtagits sedan 1891; Första Kammararens utskott deremot säger, att undersökningar och försök, enligt hvad utskottet inhemtat, för närvarande förberedas i motionens syfte, men utskottet anser dock, att man bör genom en så här beskaffad skrifvelse gifva Kongl. Maj:t stöd för att undersökningen sker i en sådan riktning, som här önskas. — Jag kan för min del ej bedöma, hvilket af dessa tillfälliga utskott som har rätt, men så mycket bör man kunna säga, att då Andra Kammararens tillfälliga utskott förklarar, att ej någon utredning pågått sedan 1891, och vi nu befinna oss i år 1893, borde det visa, att Andra Kammararens tillfälliga utskott haft temligen brådtom, då man vet, hur stor och vigtig denna fråga är och blott två år förflytit, sedan en så vigtig utredning skett. Går man nu tillbaka till 1891 års riksdagsbeslut, som nyligen blifvit återopadt, finner man, att Första Kammararen då stälde sig på den s. k. taxekomiténs ståndpunkt, eller alldeles bestämdt i detta afseende förklarade, att man ej ville, att Riksdagen skulle, så att säga, i onödan inblandas i dessa taxefrågor, om hvilka under den korta tid, Riksdagen sammanträdde, någon verklig utredning ej kunde vinnas. Jag tror, såsom förra året yttrades, att det vore särdeles lyckligt, så länge svenska Riksdagen ej inblandades i taxefrågan. Ty det påvisades redan då, hvilka strider före-

finnas, t. ex. i engelska parlamentet, därför att man börjat blanda sig i taxefrågorna; och huru de enskilda intressena i en sådan fråga komma att spela, behöfver ej påpekas. Jag tror således, att i det afseendet den största varsamheten borde mana att ej i onödan besvära Kongl. Maj:t med en så beskaffad skrifvelse, då man dessutom genom detta steg kommer in på det området, att Riksdagen i detalj blandar sig i taxan.

Går man nu till 1888 års taxekomité, som hade i uppdrag att granska både person- och godstaxan, finner man, att denna komité kom till ett alldeles annat resultat i afseende på persontaxan. Sedan utredning gjorts, i hvad mån utgifterna för persontrafiken täcktes af inkomsterna deraf, slutar komitén dermed, att den för sin del ej vill föreslå någon höjning i persontaxan, men ej kan af de föreliggande siffrorna föranledas att föreslå någon nedsättning. Huru viktigt det emellertid är att ej i detta fall göra några experiment, torde herrarne finna deraf, att $\frac{1}{2}$ öre nedsättning på alla klasser per kilometer i normaltaxan och med en inkomst af 7,000,000 kronor representerar ett kapital af 1,000,000 kronor minskad inkomst för persontrafiken. Nu kan man svara, att med den lägre taxan skall trafiken bli så mycket större. I det fallet vill jag återupprepa, hvad den föregående talaren nämnde, att i ett land sådant som vårt, hvilket i proportion till jernvägarnes utsträckning måste anses vara glest befolkadt, kan man ej tänka sig att genom en nedsättning i priset för persontrafiken på länge vinna en så mycket ökad frekvens, att förlusten kan anses på en ganska lång tid blifva ersatt. Det har också det tillfälliga utskottet beaktat, ty det säger att en sådan nedsättning *aldrig* bör ske, så att derigenom en nedsättning i ekonomiskt afseende för statens jernvägar kan få komma i fråga. Det problemet anser jag emellertid vara olösligt; ty om en nedsättning sker, är det alldeles gifvet, att det åtgår en mycket lång tid innan kontinuitet inträder, och att detta kommer att gå ganska långsamt i vårt glest befolkade land, derom är jag fullt öfvertygad.

Men det är icke ensamt statens jernvägar, som det i detta fall gäller. Deröfver har Riksdagen rätt att besluta, och om Riksdagen vill afstå 1,000,000 kr. af statsjernvägarnes inkomster, kan den göra det. Men detta inverkar på samma gång på de privata jernvägarnes trafik. Det är ju gifvet, att om persontaxan på statens jernvägar skulle komma att sänkas, vare sig efter ena eller andra systemet, kommer det att medföra en påtryckning på de enskilda jernvägarne att göra på samma sätt; och i hvad mån deras ekonomi tillåter detta, derom hörde herrarne en utredning förra riksdagen, då samtrafiksfrågan förelåg i kammaren.

Jag har mig vidare bekant, att det pågår ganska ifriga försök att få godstaxan på vissa tyngre effekter sänkt på ett sätt, så att i en eller annan form den i många afseenden hårdt ställda industrien derigenom skulle kunna kommas till hjälp. Om man emellertid vill vinna ett sådant mål, utan att det skall för mycket rubba jernvägarnes

Om nedsättning i afgifterna för persontrafiken å statens jernvägar.
(Forts.)

Om nedsättning i afgifterna för persontrafiken å statens jernvägar.
(Forts.)

ekonomiska ställning, är jag fullt öfvertygad om, att om man börjar med sänkning af persontaxan, har man aflägsnat sig från målet: »möjligheten att göra nedsättning i godstaxan», och jag hemställer till herrarne, hvilken af dessa nedsättningar för närvarande torde vara mest af behovet påkallad. Med detta har jag ej sagt, att det ej är möjligt för jernvägsstyrelsen att efter den utredning som pågår åstadkomma en fallande taxa för de längre distanserna. Men för det ändamålet behöfs ej någon Riksdagens skrifvelse. Då härtill kommer, att motiveringen i dessa båda betänkanden är alldeles olika, och att således, om en skrifvelse kommer att beslutas, Kongl. Maj:t endast skulle få sig tillsänd »klämman» i dessa båda skrifvelseförslag, men deremot ingen motivering; vidare, om Kongl. Maj:t vill söka efter den motivering Riksdagen tänkt sig, skulle han finna, att Andra Kammarens skäl för denna skrifvelse äro helt andra än Första Kammarens. När nu dertill kommer, att för 1894 års stat påräknats 6½ millioner af behållningen för statens jernvägstrafik, finner man, att om nu genom någon påstötning skulle påskyndas en nedsättning af persontaxan snarare än hvad vederbörande sjelfve tänkt sig, måste man vara beredd att denna siffra 6½ millioner ej kan hållas uppe vid detta belopp; och jag vågar påstå, att det blir ej lätt att hålla den uppe i alla fall, ty med den tyngd, som nu hvilar öfver vår industri, är det tvifvel underkastadt, om ens en nettoinkomst till denna siffra kan erhållas.

Under sådana förhållanden och med kändedom om den försigtighet, som Första Kammaren i allmänhet brukar iakttaga, då det gäller att aflåta skrivelser till Kongl. Maj:t, samt på de skäl jag nu tagit mig friheten omnämna, ber jag att få yrka afslag på utskottets förslag.

Herr Wærn: Det är utan tvifvel allas deras mening, som närmare känna dessa förhållanden, att ett ovarsamt förfarande i afseende på persontrafiken å jernvägarne torde vara ganska farligt, och att man bör gå till väga med den största varsamhet. Jag håller därför Första Kammarens tillfälliga utskott räkning för, att det har anfört så mycket mot hvad som blifvit anfördt i Andra Kammarens tillfälliga utskott, att man icke kan misstaga sig om att den entusiasmen, med hvilken man i Andra Kammaren yrkat på nedsättning i biljettpreisen, hvilken nedsättning anses skola förbättra ställningen för landets jernvägar, måste försvinna.

Af en talare har redan blifvit yttradt, att med dessa motsatta motiveringar kan någon motiverad skrifvelse till regeringen icke komma i fråga, utan skrifvelsen blifver ganska kort, men dock till förmån för att undersökningen måtte fortsättas. Då är fråga, om man, såsom den siste talaren gjort, skall säga, att icke ens detta vilja vi vara med om, utan vilja hafva rent afslag, ty våra sympatier för varsamhet äro så stora, att vi icke vilja höra talas om önsknings hos Riksdagen att Kongl. Maj:t måtte fortsätta på den inslagna vägen. I det fallet är jag af motsatt åsigt. Jag anser skäl, att Riksdagen

uttalar sig till förmån för fortsatta undersökningar, och för den åsigt, att det tillstånd, som nu är, icke är i allo riktigt tillfredsställande. Nu förekomma nemligen, efter hvad för mig uppgifvits af sakkunnig person, icke mindre än öfver 20 olika slags biljetter vid jernvägarne, och jag undrar, om icke flere än jag kommit under fund med att expeditionen vid biljettluckan blifvit häraf fördrojd. Jag har bland de mest sakkunniga jernvägsmän hört starka sympatier uttalas för att något måtte göras, men dock med all möjlig varsamhet. Här har talats om de principiella skäl, på hvilka man skulle kunna grunda en nedsättning af persontariffen i enlighet med godstariffen, och utskottet har utredt, att förhållandena i afseende på dessa två tariffer icke stå i full öfverensstämmelse med hvarandra, men att några skäl dock finnas, som kunna föranleda till en nedsättning af persontariffen. Håri ligger principiellt berättigande för ett erkännande af möjligheten att genom nedsättningen få en lömande ökad trafik, men sättet huru man dervid bör förfara ligger utanför alla principiella beräkningar, och jag vill i detta afseende påpeka, att redan de nu brukliga tur- och retur-biljetterna icke äro grundade på någon princip i afseende på jernvägskostnaden eller något motsvarande, utan endast på den spekulativa tanke, att om reskostnaderna minskas, reser publiken mera. Nu vill jag fråga: är det, när man medgifver en person, som vill resa 15 mil, en lägre afgift, om han tager returbiljett, således förbinder sig att resa 30 mil, på något sätt origtigt, att en annan person, som säger, att han vill resa 30 mil i en sträcka, också får motsvarande nedsättning? Eller finnes det någon bestämd anledning att antaga, att ökad inkomst blott kan uppkomma af det förra, men icke af det senare medgifvandet. Syftet är alldeles detsamma, och det finnes icke någon princip, som säger, att det ena är rätt, men det andra orätt. Man måste känna sig fram, man måste se, huru saken verkar. Jag vet icke hvad som kan tala för en fallande skala blott för fram- och återresande inom viss bestämd tid. Visserligen kan i allmänhet sägas, att det är större utsigt för att människorna oftare resa i stadernas närhet, men någon inskränkning i det afseendet finnes alldeles icke. — Så kommer det afseende, som bör fästas å den tid inom hvilken återresan skall ske, för att nedsättning skall beviljas. Returbiljetter kunna erhållas, med giltighet å statens banor under 14 dagar, men å stora bergslagsbanan endast under 4 dagar. Hvad är en sådan bestämmelse värd? Icke finnes deri någon princip. Det lampligaste i detta fall är ju också något, som man endast genom erfarenheten kan komma till. Och det förefaller mig rätt tvifvelaktigt, om någon begränsning alls i detta fall är erforderlig. De allra flesta, som resa, skola tillbaka. Det är endast vid flyttning, som man icke återvänder. Man kan således icke säga, att något principiellt riktigt finnes, utan den enda möjligheten att komma till rätta med frågan är väl att fortsatta försöken. Och jag fruktar, att ett afslag i Första Kammaren, sedan Andra Kammaren flera gånger bifallit och Första Kammarrens tillfälliga utskott nu tillstyrkt förslaget, skulle få sken af, att Första

Om nedsättning i afgifterna för persontrafiken å statens jernvägar.
(Forts.)

Om nedsättning i afgifterna för persontrafiken å statens järnvägar.
(Forts.)

Kammaren icke hade några sympatier alls för saken. Det anser jag vara oriktigt, och jag vill därför tillstyrka bifall till förslaget. Jag kan omöjligt inse, att hvad som här göres för att befrämja persontrafiken, om det sker med nödig varsamhet, skulle, såsom den siste talaren påstod, hafva något menligt inflytande på sträfvet att förbättra godstrafiken. Jag yrkar bifall till förslaget.

Herr Forssell: Jag kan icke fullt dela den siste värde talarens uppfattning, att ifrågavarande skrifvelse skulle hafva en så att säga teknisk betydelse och endast afse någon jemkning i oegentligheter, som skulle vara utan större finansiell verkan. Jag vill fästa uppmärksamheten på hvad man ifrågasätter att vi skola bifalla. Andra Kammaren har, sedan en motion der blifvit väckt, en motion, som går ut på nedsättning af personafgiften, och sedan denna motion behandlats af tillfälligt utskott, efter en vidlyftig motivering beslutat skriva till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, i hvilken mån nedsatta afgifter skulle kunna bidraga såväl till underlättande af samfärdseln som till järnvägarnes ekonomiska utveckling, samt med anledning deraf vidtaga åtgärder.

Med den motivering, som föregår detta slut, är det icke tvifvel om, att skrifvelsen innebär en uppmuntran och ett stöd för Kongl. Maj:t att efter utredning vidtaga en dylik nedsättning. Alla motiv gå i denna riktning. Nu har Första Kammarens tillfälliga utskott tagit detta betänkande om händer, och hvad har det gjort? Jo, det har punkt för punkt vederlagt alla de skäl, som Andra Kammarens utskott för skrifvelsen anfört. — Jag erinrar derom, att Andra Kammarens utskott har förklaradt, att tariffsystemet med fallande taxa torde vara teoretiskt berättigadt ej blott för godstrafiken, utan äfven för persontrafiken. Och vårt utskott har sagt och med en utförlig deduktion visat, att denna teoretiska uppfattning icke är riktig. Tariffsystemet med fallande taxa är icke lika berättigadt för personariffer som för godstariffer, säger vårt utskott. Andra Kammarens utskott har sagt, att ifrågavarande tariffsystem med nedsatta tariffer särskildt för längre afstånd är sedan åtskilliga år tillbaka med framgång tillämpadt i flera länder och fullt bepröfvadt. Vårt utskott erkänner visserligen, att detta system tillämpats i flera länder, men säger, att det icke tillämpats med sådan framgång, att den manar till införande hos oss af detsamma, och för denna mening åberopar utskottet yttranden af den mest kompetenta auktoritet, som i denna fråga finnes, nemligen den internationella järnvägskongressen i Petersburg. Andra Kammarens utskott har af sitt origtiga antagande dragit den slutsats, att något dröjsmål med tillämpandet af denna taxa hos oss synes sakna hvarje giltig grund, och vårt utskott finner icke, att något dröjsmål härmed skulle sakna rimlig grund. Tvärtom vill det synas utskottet, »som om den ekonomiska erfarenhet, hvilken hittills vid våra järnvägar vunnits såväl med afseende på den fallande godstaxan som å tur- och returbiljetterna, skulle mana till stor försigtighet vid

införandet af en fallande persontariff.» Slutligen säger Andra Kam-marens utskott, att Sverige erbjuder i ovanligt hög grad förutsättningen för ekonomisk vinst genom det nya systemets införande, och vårt utskott finner att Sverige icke erbjuder någon sådan förutsättning. Det enda, vårt utskott medgifver, är att statsbanornas utsträckning till Gellivara kan framkalla behof att tillgodose fjertrafikens intressen för vinnande af Norrlands kolonisation. Men derjemte framhåller också utskottet, att man icke kan vinna denna fördel, Norrlands lättare kolonisation, och på samma gång befrämja jernvägens ekonomiska fördel, utan att, till en början åtminstone, det ej skulle lyckas att med tillämpning af den fallande taxan bringa nedsättningen af biljettpriset och ökningen af freqvensen ens i ekonomisk jemvigt, långt mindre att vinna någon ekonomisk fördel.

Vårt utskott har således borttagit eller ändrat alla Andra Kam-marens motiv för en skrifvelse, men likväl har utskottet tillstyrkt kammaren att bifalla Andra Kam-marens skrifvelse. Så vidt jag kan fatta, måste således vårt bifall komma att betyda att, trots vår insigt om att ifrågavarande tariffsystem icke är teoretiskt grundadt, trots vår kännedom om att det icke varit fullt lämpligt i utlandet, trots vår insigt att det hotar statsjernvägarnes ekonomi, gifva vi likväl, såsom utskottet fortsätter, »Kongl. Maj:t det stöd, Kongl. Maj:t från Riksdagens sida kan behöfva för att fortsätta undersökningar, som gå i motionens syfte, och vidtaga åtgärder».

Här förekommer också en annan fras. Under det att utskottet erkänner, att hvarje steg i denna riktning bör tagas »med varsamhet och aldrig så att jernvägens ekonomiska resultat under en följd af år derigenom försämras» erkänner utskottet villigt att, om ock en sådan varsamhet torde medföra, att man skall akta sig för att taga dylika steg under dåliga konjunkturer, »bör dock fruktan för dåliga resultat under en kortare tid icke afskräcka från att fortsätta med ett dylikt systems tillämpning». Jag kan således icke finna annat, än att om vi antaga skrifvelsen, skulle vi säga, att trots alla dessa svårigheter, gifves det dock vissa skäl, vare sig nu politiska eller privatekonomiska, som äro så betydande, att man icke bör låta afskräcka sig från att tillämpa systemet. Man skulle sålunda från Riksdagens sida säga Kongl. Maj:t: »bry Er icke om hvad det kostar; vi betala».

En skrifvelse på de af Första Kam-marens utskott angifna grunder har således, enligt min uppfattning, en mycket större betydelse än en skrifvelse på de grunder, Andra Kam-maren beslutat, ty Första Kam-maren skulle, om den antog denna skrifvelse, med full insigt om att det gälde jernvägens finanser och statskassan, likväl tillstyrka Kongl. Maj:t att fortsätta med åtgärder i motionens syfte. För min del har jag den uppfattning, att statsverkets finanser, under de närmaste tio åren åtminstone, äro utsatta för sådana vanskligheter, att vi icke hafva råd att fortsätta med några kostsamma experiment på statskassans bekostnad. Och då vi hafva klart för oss, att detta experi-

Om ned-sättning i afgifterna för person-trafiken å statens jern-vägar.
(Forts.)

*Om ned-
sättning i
afgifterna
för person-
trafiken å
statens jern-
vägar.
(Forts.)*

ment kommer att blifva kostsamt, är det nu anförda alldeles tillräcklig anledning för mig att yrka afslag å utskottets hemställan.

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Herr Forssells bevis är fullkomligt riktigt, i fall frågan vore den att afgöra, att vi skola slå in på ett nytt system, om här föreläge en skrivelse från Kongl. Maj:t till Riksdagen, deri Kongl. Maj:t sade: jag är tveksam huru jag skall göra, här ser jag skäl, som tala för, och här skäl, som tala emot; nu afgör jag med den rätt, jag eger, i enlighet med Riksdagens önskan, sedan den uttalat, huru den vill hafva det. Då vore det rätt, som herr Forssell säger, och ett afslag vore då motiveradt genom den ofullständiga utredningen och vår deraf beroende bristande förmåga att bestämma oss. Men frågan är nu blott den: skola vi afstyrka Kongl. Maj:t från att göra vidare undersökningar för att nå ett mål, som dock ovilkorligen är lockande och inbjudande för oss alla. Jag kan ej ingå derpå. Mig synes, att något hinder icke bör möta för Kongl. Maj:t att göra sådana undersökningar och försök, då det sker med nödig försigtighet. Att Första Kammarens utskott slagit i hjel motiveringen i Andra Kammarens utskotts betänkande är icke nog, ty stanna vi dervid, så utgör frågans behandling i sjelfva verket ett afstyrkande till Kongl. Maj:t från Första Kammaren att vidare fortgå på den ifrågavarande vägen, och fara är att Kongl. Maj:t och trafikstyrelsen rätta sig derefter och följa vår fingervisning. Hvad som först är nödvändigt, det är att i denna fråga åstadkomma full utredning. Dessutom är jag icke alls rädd för, att Kongl. Maj:t skall taga något förfluget steg i den vägen, äfven om några försök i liten skala äro nödvändiga för utredningens skull, ty vi veta, huru ofta i Riksdagen skett starka påtryckningar på Kongl. Maj:t och anspråk på jernvägsstyrelsen att så vidt möjligt skaffa ränta på det nedlagda kapitalet. Trafikstyrelsen har ofta varit i skärselden för denna fråga, och man har i synnerhet i Andra Kammaren sagt: ställ först och främst så till, att vi få god afkastning. Skall man nu säga till Kongl. Maj:t: vi vilja ej medgifva några försök, och vidare undersökningar äro onödiga, åtminstone så vida de medföra någon kostnad! På det viset kan ej jernvägstrafiken utvecklas i rätt riktning. Jag säger deremot: låt Kongl. Maj:t försöka reda ut saken, jag är alls icke rädd för något förhastadt steg. Jag ser ingenting farligt i detta förslag och får därför tillstyrka bifall till detsamma.

Friherre Klinckowström: Då jag varit ledamot i det utskott, som behandlat denna fråga, ber jag att deröfver få yttra mig med några ord. Jag hade, när frågan kom fore i utskottet, läst Andra Kammarens tillfälliga utskotts betänkande i frågan och fann dervid, att den s. k. fallande taxan äfvensom zonsystemet hade verkat så ofantligt välgörande i Ungarn och måhända någon annan europeisk stat, som tillämpat det systemet, att jag för min del var för denna

fråga. Men vi hade lyckligtvis bland oss en af jernvägsstyrelsens ledamöter, som hade all den tekniska kunskap i frågan, som vi behöfde, och mera dertill. Sjelf är jag icke någon tekniker i jernvägsfrågor, men jag satte förtroende till hans utredning, och deraf fann jag tillräckligt bevisadt, att den s. k. fallande taxan icke kunde med fördel användas och tillämpas på de svenska statsbanorna och, hvad mera är, det har icke blifvit tillräckligt utredt i de länder, der man angifvit så ofantligt fördelaktiga förhållanden till följd af denna taxas införande, huru vida dessa resultat varit verkliga eller icke, eller huru vida icke ganska betydliga summor böra afdragas för att få den rätta nettorevenyen. Jag ansåg därför, att den väg, som utskottet här har tagit, vore både försigtig och riktig, och stödde sig på mycket större erfarenhet i frågan, än hvad som stått till buds för Andra Kammarens tillfälliga utskott. Här har af två föregående talare så mycket ordats om, att de båda utskotten hafva med olika motiv kommit till samma resultat. Ja, det är sant, men det synes mig, som om denna kammarens tillfälliga utskott hade felat i sin pligt mot kammaren, om det icke sökt att delgifva kammaren de origtigheter i uppgifter och beräkningar, som vidlåda den Andra Kammarens utskotts betänkande i frågan. Derför tyckes mig, att denna kammare bör vara utskottet tack skyldig. Att måhända i den skrifvelse till Kongl. Maj:t, som skall aflätas, i fall Första Kammaren, såsom jag hoppas, bifaller detta betänkandes kläm, icke någon motivering kan ifrågakomma, det förstår jag mycket väl, men klämmen, mine herrar, i öfverensstämmelse med Andra Kammarens beslut i denna fråga, det är ju det väsentligaste. Men, säger man, då får Kongl. Maj:t icke någon ledning för sitt omdöme, när han icke har någon motivering. Ja, en person, som yttrat sig före mig och, om jag icke misstager mig, varit Konungens rådgifvare, måtte väl inse och måtte väl under sin långa tjänstetid i denna egenskap hafva tillämpat den satsen att söka i riksdagshandlingarna den motivering, som möjligtvis saknas i klämmen, och det kan icke lida tvifvel, att båda kamrarnes olika motivering varit en betydlig ledning för Kongl. Maj:t i frågan. Det har visserligen i denna motion, och till följd deraf i de båda utskottens yttranden och förslag till utlåtande, icke förekommit någon ting om godstrafiken, men här har densamma af en föregående talare, herr Fränckel, blifvit vidrörd. Jag vet icke, om herr Fränckel tillräckligt noggrant studerat denna sak, men säkert är det, mine herrar, att godstrafiktaxan för närvarande företer så många upprörande olikheter, omöjliga att förklara, till men för vissa stora näringar, att det vore underligt, om icke Kongl. Maj:t, när en utredning af frågan rörande taxan kommer till Riksdagens kännedom, äfven har behandlat dessa olikheter. Det är en af ledamöterna i kammaren, som må hända ämnar yttra sig efter mig, som har gjort sig en ofantlig möda för att visa, hvilka orimligt olika afgifter olika gods får betala enligt taxan under samma förhållanden, och ingen kan förklara hvarför. Vidare är det en ofantligt stor näring i Norrland, nemligen trä-

Om ned-sättning i afgifterna för person-trafiken å statens jernvägar.
(Forts.)

*Om nedsättning i afgifterna för persontrafiken å statens järnvägar.
(Forts.)*

förädlingsnäringen, som betalar så beskaffade afgifter för transport af virke, att det är förenadt med en alldeles gifven förlust för statens järnvägars inkomster. Sådana förhållanden böra ovilkorligen rättas, och det lider icke något tvifvel, att Kongl. Maj:t äfven kommer att vidtaga sådan rättelse. Jag hoppas det, ty Kongl. Maj:t är alls icke bunden vid vår skrifvelse. Men, såsom en talare nyss nämnde, det är alltid för Kongl. Maj:t af vigt och värde att veta, att Riksdagen begär en utredning. Att med afseende på denna utredning Första Kammaren har undvikit att framhålla de frågor, som utskottet genom sin utredning funnit nödvändiga, kommer sig deraf, att om icke fullkomlig öfverensstämmelse råder mellan de begge utskottens kläm, blir det alls icke någon skrifvelse af, utan frågan förfaller, och det vore, såsom en talare nyss nämnde, ganska bedröfligt.

På grund af hvad jag nu uttalat, får jag på det varmaste bedja kammaren att bifalla skrifvelseförslaget.

Herr Forssell: Det förhåller sig icke så, som den ärade ledamoten på kopparbergsbänken yttrade, att ett afslag på detta skrifvelseförslag skulle innebära något slags förbud för Kongl. Maj:t att undersöka denna fråga. Det lärer ju redan vara en undersökning i gång, och, såsom herrarne känna, har Kongl. Maj:t den allra största frihet icke blott att undersöka allt, hvad trafiktaxan rör, utan äfven att rörande denna taxa ensam besluta eller, för att begagna ett riktigare uttryck, att besluta alla de ändringar deri, som kongl. järnvägsstyrelsen icke tror sig om att på eget bevåg utföra. Ty järnvägsstyrelsen eger ju, som bekant, så stor magt och myndighet, att denna styrelse kan förändra nästan hela taxan, huru mycket den behagar. Jag erinrar derom, att för icke mer än 6 år sedan nedsatte järnvägsstyrelsen på eget ansvar och på eget bevåg tarifferna för omkring 50 procent af allt järnvägstrafikgods med respektive 10, 20, 30 procent och något mer, och det icke endast för särskilda fall, utan för alla fall. Med en något frikostigare tillämpning af denna sjelftagna rättighet skulle järnvägsstyrelsen kunna förändra trafiktaxan huru mycket den behagade, och således kan det väl allra minst vara fråga om, att Riksdagen skulle kunna göra anspråk på att vare sig tillåta eller förbjuda Kongl. Maj:ts undersökning om eller faktiska förändringar af taxan. Deremot kan det sättas i fråga, huruvida Riksdagen bör genom sina skrivelser uppmuntra eller icke uppmuntra dylika undersökningar och förändringar. Efter mitt förmenande är det viktigaste i detta ögonblick, att hvarje skrifvelse till Kongl. Maj:t i denna riktning skulle komma att anses innebära en uppmuntran för vederbörande myndigheter, såväl för Kongl. Maj:t som för järnvägsstyrelsen, att utan synnerlig hänsyn till statens finanser bevilja de nedsättningar i tarifferna, hvilka trafikanterna af helt naturliga skäl för sin del önska. I den strid, som pågår mellan trafikanterna, hvilka naturligen begära de för dem mest önskvärda nedsättningar i taxan, å ena sidan, och järnvägsstyrelsen, hvilken måste tillse, huruvida järnvägen bär sig ekonomiskt, å andra sidan, i denna strid står

Kongl. Maj:t, om man så vill, såsom domare, och det är helt naturligt, att Kongl. Maj:t skall något vackla mellan de mångahanda skäl, som å ömse sidor framhållas. Men det viktigaste stödet för Kongl. Maj:t att motstå alltför häftiga påtryckningar från trafikanterna, det är just det statsfinansiella. Kommer nu Riksdagen och förklarar, att det är för Riksdagen af ringa betydelse, huruvida de experiment, som man vill göra, kosta något mer eller mindre, då är det naturligt, att nedsättning kommer att ske, och det är en sådan förklaring, som jag icke vill vara med om. Det är mycket sant, att utskottet har tillagt ett uttryck, att man skulle stödja Kongl. Maj:ts försök i motionens syfte, så vidt det låte förena sig med hänsynen till statens jernvägars finansiella ställning. Men hela verkan af denna fras kan så lätt upphävas genom att det finnes så många andra fraser i den motivering, som föregår klämman, och särskildt den fras, hvilken jag nyss omnämnde, genom hvilken utskottet erkänner, att »om ock under en kortare tid dåliga konjunkturen skulle medföra ett sämre resultat, än det påräknade, sådant ej bör afskräcka från att fortsätta på den beträdda vägen». Då man tager den grundsatsen till ledstjerna för tariffpåläggningen, då är det alldeles klart, att man säger: det gör ingenting, om det nu skulle kosta något att bevilja nedsättning i tarifferna, deraf låter man icke afskräcka sig från att fortgå på den väg, som möjligen om 10, 20 eller 30 år kan leda till någon förbättring äfven i jernvägarnes ekonomi. Jag anhåller att få yrka afslag å utskottets hemställan.

Om nedsättning i afgifterna för persontrafiken å statens jernvägar.
(Forts.)

Herr Benedicks: Den siste ärade talaren har tagit sig för att mala samman både Andra Kammarens och Första Kammarens tillfälliga utskotts betänkanden rörande nu föreliggande angelägenhet. Han har påpekat, att Första Kammarens utskott har bemött de grunder, hvarpå Andra Kammarens har stödt sitt betänkande. Jag behöfver ej derpå närmare ingå, då en talare före mig, herr friherre Klinckowström, redan har svarat derpå. Det är genom tillgång till öfverdirektörens i jernvägen hjälp, som vi hafva kunnat komma till detta resultat, hvilket enligt min öfvertygelse är fullkomligt riktigt. Men den siste ärade talaren har också tagit sig före att säga, att det resultat, hvartill denna kammarens tillfälliga utskott kommit, icke är riktigt, derför att vi skulle på detta vis tillstyrka Kongl. Maj:t att företaga kostsamma experiment, som skulle leda till finansiell skada för landet. Jag kan icke annat än vara i högsta grad fövånad öfver, att den siste ärade talaren kan så göra ett språng i bevisningen, ty då jag väl kan säga, att jag varit talman i utskottet för, att vi icke skulle tillstyrka något, som skulle hufvudsakligen inverka på den finansiella sidan af saken, då lät det kanska märkvärdigt att af den siste ärade talaren få höra, att vi tillstyrkt kostsamma experiment. Om han hade gjort sig, eller om herrarne behaga göra sig det besväret att läsa igenom motiveringen på sista sidan, så förekommer der den satsen. »att den sannolika följden deraf (d. v. s. af nedsättning af

*Om ned-
sättning i
afgifterna
för person-
trafiken å
statens jern-
vägar.
(Forts.)*

grundpriset för biljetterna) bäst torde utrönas genom partiella och successiva försök vid statsbanorna inom landet». Det är således icke någon fullmagt in blanco för Kongl. Maj:t att kasta sig in uti de mest vidtutseende experiment, utan alldeles tvärtom, i synnerhet som utskottet slutar med, att »enligt utskottets förmenande bör Riksdagen ej underlåta att i sin mån lemna Kongl. Maj:t det stöd, Kongl. Maj:t från Riksdagens sida kan behöfva för att fortsätta de undersökningar och försök, som för närvarande, enligt hvad utskottet inhämtat, förberedas i motionens syfte, så vidt detta låter förena sig med hänsynen till statens jernvägars finansiella ställning». Är detta icke ett alldeles bestämdt vilkor, som tydligt och klart utsäger, hvad utskottets mening är, då kan jag åtminstone för min del icke förstå den siste ärade talaren.

På de skäl, som jag nu har anfört och som förut blifvit framförda, hemställer jag, att Första Kammaren måtte biträda Andra Kammarens i ämnet fattade beslut.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr talmannen i enlighet med derunder framställda yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt och vidare på afslag derå, samt förklarade sig finna den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Första Kammarens tillfälliga utskott hemställt i utlåtandet n:o 14, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 54;

Nej — 40.

Onsdagen den 3 Maj.

59 N:o 35.

Anmäldes och bordlades statsutskottets memorial n:o 77, angående statsregleringen för år 1894.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde.

Ledighet från riksdagsgörömalen beviljades herr *Fehrman* från den 5 innevarande månad till riksdagens slut.

Kammaren åtskildes kl. 2.49 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.
